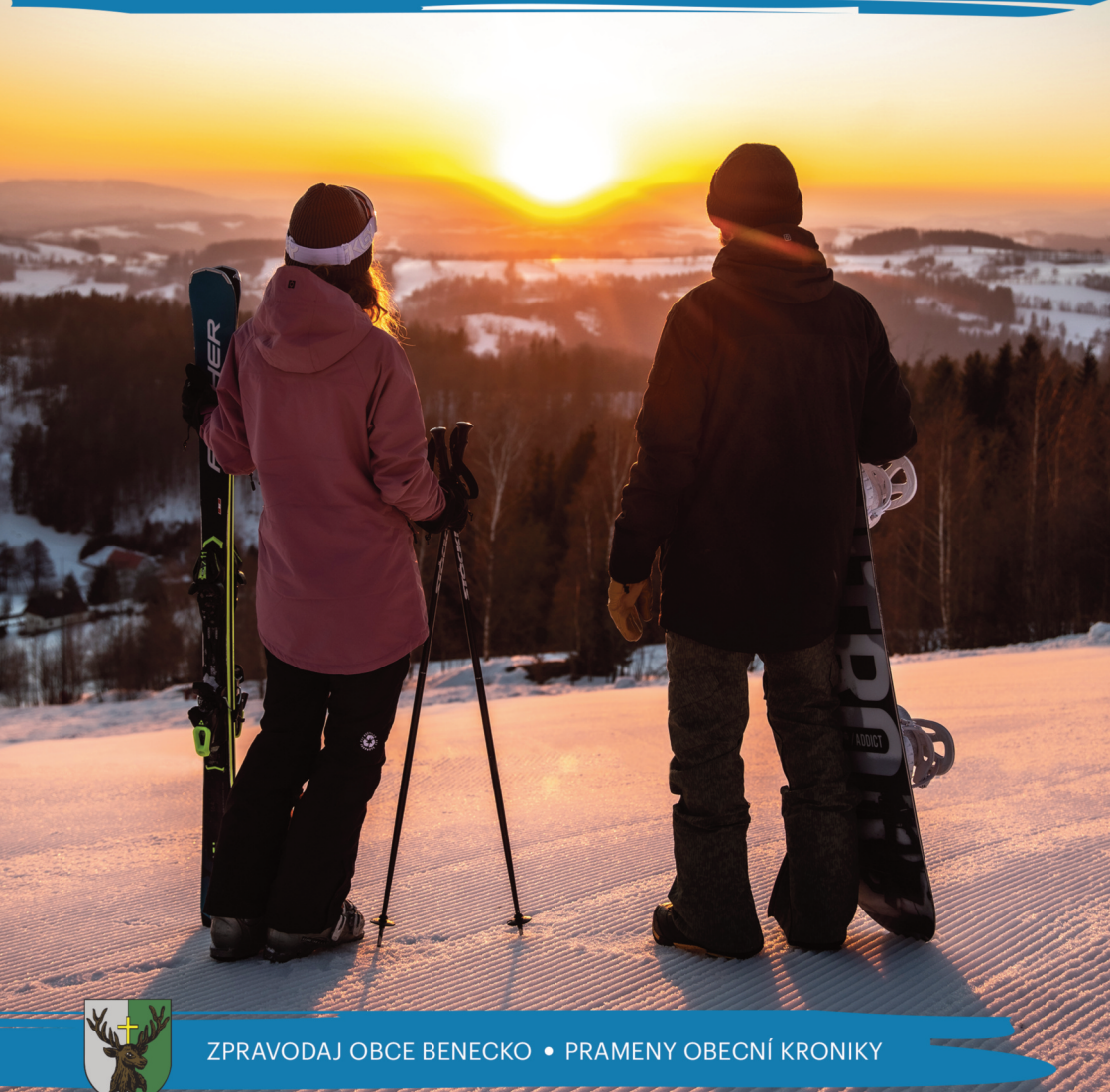
posel zpod Žalého

6
2023
ročník
XXXIII
CENA 15 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

obsah

z obce

Slovo starosty 3
Zápis z 7. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko 4
Společenská kronika 9
Zimní údržba místních komunikací v obci 9

spolky

3D bludiště 10

z regionu

Hasiči radí – Vánoční svátky 11
Staňte se hrdým přispěvatelem
a podpořte úpravu běžkařských tras v Krkonoších 12
Z hradního deníku paní Ruprechty 14

historie

Masarykovo vánoční poselství 16
Lidové Vánoce na Slovensku 17
Jak vychovávat děti – Malé děti jedí chleba, velké srdce 21
Betlémy a jejich původ 23
Obrazy zimní horské krásy 24
Pojďte a poslyšte 29
Podzimní pranostiky na listopad a prosinec 34

geologie

Kouzla přírody skrytá uvnitř nerostů 35

Foto na obálce: Půjdeme na večerní lyžování, autor: Xxxxxxxx

posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno
ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 12. 12. 2023. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo starosty

Vážení čtenáři Posla.

Dostáváte do rukou poslední letošní vydání našeho obecního zpravodaje. Jak jsem minule slíbil, tak nejprve několik informací k nastávající zimní sezoně.

Zima a sněhová nadílka tentokrát dorazila o něco dříve a hned s plnou silou. Údržba komunikací v obci, tak jak ji máme nastavenou již několik let, se nám osvědčila, tak žádné velké změny v plánu zimní údržby nečekejte. Jednotlivé části obce mají na starost konkrétní osoby, kontakty na ně přinášíme na jiném místě v tomto vydání Posla. V posledních letech jsme měli jen velmi málo připomínek k zimní údržbě. Je to jednak tím, že se podařil vyladit její systém, dokoupila se další technika, ale také většina z nás si uvědomuje, že nemůže být vše naráz v celé obci hotovo. Přesto máme většinou obecní cesty ráno uklizeny dřív, než to stihne kraj na svých krajských silnicích. Někdy se stane, že je opravdu extrémní situace, jako zrovna letos na začátku zimy. Prší a na cestách to namrzá a tvoří se led. To je pak opravdu problém, posypový materiál během několika minut zaroste ledem a pomůže jedině sůl. Tu ale používat nemůžeme. Naštěstí takové podmínky nejsou příliš časté. Pokud ale nastanou, prosíme vás o trpělivost.

Informace k územnímu plánu: Na listopadovém zasedání zastupitelstva byla schválena Změna č. 2 územního plánu Benecko. V této změně se neřešily požadavky na vymezování nových zastavitelných ploch v obci. Šlo zde zejména o některé úpravy v textové části, opravu nepřesností v územním plánu a drobné úpravy v lyžařském areálu a v prostoru obecních dílen. Požadavky na nové zastavitelné plochy nebo využití ploch k různým činnostem bude řešit Změna č. 3 územního plánu, jejíž projednávání bylo již zahájeno. Snahou obce je, aby se vše vyřídilo co nejrychleji a netrvalo to celá dlouhá léta. Nicméně je třeba dodržet postupy dané stavebním zákonem. Pořizovatelem změny územního plánu je pro nás opět Městský úřad Jilemnice. Zpracovatel zatím vybrán není. Kdy bude hotovo, si zatím netroufám odhadnout, bude záležet na vyjádření a požadavcích všech dotčených úřadů, na obci se to určitě zdržovat nebude.

Jsme na začátku zimní sezony. Jednotliví provozovatelé lyžařských zařízení udělali přes léto opět řadu vylepšení, zrovna tak i ostatní co nabízejí různé služby v cestovním ruchu. Konkurence je veliká, proto se všichni musí snažit a své služby neustále zlepšovat. Jsem rád, že naše obec nezůstává stát stranou a ve velké konkurenci krkonošských sportovních a rekreačních středisek si vybudovala svoje stabilní místo. Benecké běžkařské tratě jsou vyhlášené a vyhledávané a sjezdařský areál je velmi oblíbený zejména rodinami s dětmi. Rovněž tak školy k nám jezdí s oblibou na lyžařské výcviky. Toto je však v ohrožení, neboť hodně kapacitních ubytovacích zařízení, které školy využívaly, se poslední dobou předělávají na apartmány, které nám nic pozitivního nepřinášejí. Ale s tím bohužel nic nenaděláme.

Přestože jak jsem zmínil, jsme teprve na začátku zimní sezony, musíme na obci již nyní připravovat projekty a záměry na příští rok. Chceme opět v co největší míře využít financování pomocí dotací. Co a jak se podaří připravit a na co budeme mít finance, to bude jasnější později. Takže příště vám k tomu budu moci přinést opět nějaké aktuální informace.

Přeji vám krásné vánoce a vše dobré do roku 2024.

Váš starosta

Zápis ze 7. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko,

které se konalo dne 20. 11. 2023 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17:00 hodin.

7. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17:00 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 14.

1) Schválení: a) programu zasedání, b) ověřovatelů zápisu: Ing. Mgr. A. Hanušová Ph. D. a J. Kučera, c) zapisovatelky: I. Koudelková.

   Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: Ing. Mgr. A. Hanušová Ph. D. a J. Kučera, c) zapisovatelku I. Koudelkovou.

   Výsledek hlasování : Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

   Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

2) Schválení zápisu z 6. OZ ze dne 13. 9. 2023.

   Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje zápis z 6. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 13. 9. 2023.

   Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

   Usnesení č. 2) schváleno.

3) Schválení rozhodování OR ze dne 25. 9., 9. 10., 23. 10. a 6. 11. 2023.

   Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 25. 9., 9. 10., 23. 10. a 6. 11. 2023.

   Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

   Usnesení č. 3) schváleno.

4) Pozemkové záležitosti. Pan Glaser podal žádost o odkoupení části pozemku ppč. 1083/3 v k. ú. Mrklov u jeho chaty dle předloženého návrhu. Záměr ještě nebyl zveřejněn.

   Návrh usnesení: Souhlas se zveřejněním záměru odkupu části pozemku ppč. 1083/3 v k. ú. Mrklov. Odkup bude řešen na příštím zasedání obecního zastupitelstva.

   Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 2 (Hanušová, Smolík). Usnesení č. 4) schváleno.

5) Žádosti o dotace. Podali jsme žádost o dotaci na SFŽP na Opravu cesty v k. ú. Benecko a Horní Štěpanice (od centrálního parkoviště na Dolní Benecko). Dostali jsme dotaci na kompostéry a štěpkovač. Řešíme možnost podání dotace na nové přístřešky na odpadní dvůr v DŠ, nové přístřešky na odpadních hnízdech po obci a možnost vybudování podzemních kontejnerů na tříděný odpad na centrálním parkovišti na Benecku. Také připravujeme žádost o dotaci na informační systém a mapy v obci.

   Návrh usnesení: Souhlas s podáním žádostí o dotace na výše uvedené akce.

   Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

   Usnesení č. 5) schváleno.

6) Inventarizace majetku.

a) Plán inventur 202. Příkaz starosty k povedení inventarizace majetku k 31. 12. 2023. Fyzické inventury majetku a inventarizace ostatního majetku obce budou provedeny od 23. 11. do 31. 12. 2023. Dokladová inventarizace bude provedena v lednu 2024. Příloha plánu inventur: Inventární soupisy, pravidla pro postup při provedení inventarizace. Ústřední inventarizační komise pro rok 2023: rada obce. Předsedové dílčích inventarizačních komisí pro rok 2023: SDH Benecko – Kamil Tomáš, SDH Dolní Štěpanice – Zdeněk Jebavý, SDH Horní Štěpanice – Pavel Šochovský, Knihovna Dolní Štěpanice a knihovna na obecním úřadě – Miroslav Zelinka, DPS Mrklov – Petr Wiesner, Středisko služeb a bufet Liška – Ondřej Smolík, Obecní úřad, majetek pořízený od 1. 1. do 31. 12. 2023, hotovost, ceniny, materiál, ostatní majetek – Aneta Hanušová, Dokladová inventarizace – J. Mejsnar.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje plán inventur pro rok 2023.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 6 a) schváleno.

b) Návrh na vyřazení majetku z evidence. Inventarizace majetku za rok 2022 proběhla řádně, podklady byly připraveny a ověřeny na skutečnost. U inventur byla vždy osoba odpovědná za majetek. Byl zjištěn skutečný stav majetku a závazku a ostatních inventarizačních položek pasiv a podrozvahy, který je zaznamenán v inventurních soupisech. Skutečný stav byl porovnán na účetní stav majetku a závazků a ostatních inventarizačních položek. Inventarizační zpráva byla zpracována dne 24. 1. 2023. Zastupitelé byli seznámeni s návrhem na vyřazení majetku z evidence /příloha/.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje návrh na vyřazení majetku z evidence. **Výsledek hlasování:** Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 6 b) schváleno.

7) Schválení Obecně závazných vyhlášek, upřesnění výkladu.

a) Starosta seznámil přítomné s právním výkladem k vydané Obecně závazné vyhlášce č. 3/2023 o stanovení místního koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí. Vyhláška má působnost na celém území obce. Aby nedošlo k mylnému výkladu, je doporučeno přijmout usnesení se jmenovitým uvedením jednotlivých katastrálních území obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje upřesnění, Obecně závazná vyhláška č. 3/2023 o stanovení místního koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí se vztahuje na všechna katastrální území Obce Benecko - k. ú. Benecko, k. ú. Dolní Štěpanice, k. ú. Horní Štěpanice, k. ú. Mrklov.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 a) schváleno.

Starosta předal slovo I. Koudelkové, která zastupitele seznámila se změnou OZV na základě změny zákona o místních poplatcích.

b) Schválení OZV o stanovení nočního klidu. Do vyhlášky byly zapracovány žádosti o konání akcí v obci.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo obce Benecko vydává Obecně závaznou vyhlášku č. 4/ 2023 o stanovení výjimečných případů, při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována, která ruší OZV č. 1/2023 o stanovení výjimečných případů, při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována ze dne 3. 5. 2023.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 b) schváleno.

c) Schválení OZV o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu. Dle nového zákona o místních poplatcích je třeba nově vydat Obecně závaznou vyhlášku o nakládání s odpady. Návrh usnesení: Zastupitelstvo obce Benecko vydává Obecně závaznou vyhlášku č. 5/2023 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, která ruší Obecně závaznou vyhlášku č. 5/2021 o místním poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci ze dne 7. 12. 2021.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 c) schváleno.

d) Schválení OZV o místním poplatku z pobytu. Na minulém zastupitelstvu bylo odsouhlaseno navýšení sazby místního poplatku z pobytu, je třeba schválit OZV s tímto navýšením a zároveň vydat tuto vyhlášku v souladu se změnou zákona o místních poplatcích.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo obce Benecko vydává Obecně závaznou vyhlášku č. 6/2023, o místním poplatku z pobytu, která ruší OZV 3/2021 o místním poplatku z pobytu ze dne 7. 12. 2021.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 d) schváleno.

e) Schválení OZV o místním poplatku ze psů. Dle nového zákona o místních poplatcích je třeba nově vydat Obecně závaznou vyhlášku o místním poplatku ze psů.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo obce Benecko vydává Obecně závaznou vyhlášku č. 7/2023 o místním poplatku ze psů, která ruší Obecně závaznou vyhlášku č. 1/2019 o místním poplatku ze psů ze dne 20. 11. 2019.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7 e) schváleno.

8) Schválení úroku z půjčky. Starosta předal slovo D. Brožkovi – poptávali jsme banky v jaké cenové relaci jsou úroky z půjček v místě a čase obvyklé. Cenové relace jsou podobné, průměr cca 7,5 %, některé banky požadují ručení.

Návrh usnesení: Souhlas s úrokem 7,5 % pro Středisko služeb Benecko na půjčce od obce Benecko.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 8) schváleno.

9) Středisko služeb – informace o činnosti. Starosta předal slovo jednatelům Střediska služeb. J. Gerstner - lanovka se připravuje na zimní provoz, čekají nás ještě revize a školení. K. Tomáš – probíhá příprava areálu, úklid po obci, uložení přenosného mobiliáře, příprava zimní techniky a nově pořízeného hasičského auta SCANIA na výjezdy JPO. Starosta poděkoval J. Kučerovi za odvedenou práci na hasičském vozidle. D. Brožek – podařilo se dostavit 3D Bludiště v termínu, už máme návštěvníky. Provoz 3D Bludiště je téměř celoroční, zavřeno bude jen při zasněženém a namrzlém povrchu atrakce. Platbu za vstup lze zatím uskutečnit jen přes QR kód, později bude turniket.

   Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

10) Účetní a rozpočtové záležitosti, kontrola hospodaření obce.

a) Změna rozpočtu č. 5/2023 – rozpočtové opatření č. 5. Příjmy: Přesuny mezi paragrafy a položkami: položka 1111 – 1113, 1121, 1211, paragraf: /3632, 5512, 6409/. Výdaje: Přesuny mezi paragrafy a položkami: položka 5001–6999, paragraf: 3419, 3631, 3639, 3722, 4351, 5512, 6171, 6409. Změnou č. 5/2023 rozpočtové opatření č. 5 nebudou navýšeny příjmy rozpočtu obce ani výdaje rozpočtu obce.

   Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje změnu rozpočtu č. 5/2023 rozpočtových opatření č. 5.

   Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

   Usnesení č. 10 a) schváleno.

b) Zpráva z dílčího přezkoumání hospodaření obce za rok 2023. Zastupitelé byli seznámeni se Zprávou z dílčího přezkoumání hospodaření obce za rok 2023. Zpráva z dílčího přezkoumání hospodaření obce za rok 2023 je k nahlédnutí na obecním úřadu. Při dílčí kontrole hospodaření obce za rok 2023 nebyly zjištěny chyby a nedostatky podle § 10 odst. 3 písm. b, c zákona č. 420/2004 Sb. Zastupitelstvo bere Zprávu z dílčího přezkoumání hospodaření na vědomí

V 17:53 se dostavila D. Hásková přítomno 15 zastupitelů.

11) Záměr zkapacitnění čištění odpadních vod. Stávající ČOV je na hranici své kapacity. Nabízejí se dvě možnosti jak věc řešit. Jedním řešením je ke stávající ČOV přistavět další čistící linku. Druhou možností je ČOV zrušit a odpadní vody převést na ČOV do Hrabačova (napojení na kanalizaci v DŠ). VHS Turnov a provozovatel SČVK by rádi znali názor zastupitelů obce. Starosta požádal jednotlivé zastupitele o jejich názor, nikoliv hlasováním, ale prostým vyjádřením názoru. Pro závazné rozhodnutí je třeba mít více podrobnějších informací. Při zjišťování názoru zastupitelů se většina přiklonila k první variantě, tedy rozšíření stávající ČOV. Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

12) Schválení Změny č. 2 územního plánu Benecko. Ke Změně č. 2 ÚP Benecko proběhla všechna předepsaná projednávání včetně zveřejnění. Je třeba schválit konečné znění.

   Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje Změnu č. 2 Územního plánu Benecko.

   Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 1 (Hanušová).

   Usnesení č. 12) schváleno.

13) Odkup elektropřípojky pro parkoviště, schválení ceny. Panu Hamáčkovi skončila v letošním roce nájemní smlouva na čtyřletý pronájem centrálního parkoviště. Obec zveřejnila nabídku nájmu na další období. Přihlásil se opět pan Hamáček a dále Středisko služeb Benecko. Vzhledem k tomu, že Středisko služeb Benecko je obecní firma, založená obcí právě za účelem provozování a údržby obecního majetku a zcela vlastněná obcí, rozhodla rada obce, aby parkoviště bylo provozováno touto obecní společností. Pan Hamáček v minulosti zřídil na vlastní náklady přípojku elektřiny pro obsluhu parkoviště. Obec má zájem tuto přípojku od něho odkoupit. Pan Hamáček prostřednictvím advokátní kanceláře, která ho zastupuje, za to požaduje 380. 000,- Kč. Rada obce jej vyzvala, aby částku doložil náklady na přípojku. To se nestalo, žádné vyčíslení nákladů nebylo předloženo. Obec si nechala od odborné elektromontážní firmy vyčíslit náklady na vybudování přípojky, které firma vyčíslila na 154. 000,-Kč.

Návrh usnesení: Nabídnout panu Hamáčkovi za přípojku 154. 000,-Kč. Pokud nebude souhlasit, přistoupit k náhradnímu řešení připojení obsluhy parkoviště na elektřinu. Lhůta k dohodě, vzhledem k pokročilé době, do 30. 11. 2023.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 3 (Harcuba, Smolík, Šír).

Usnesení č. 13) schváleno.

14) Různé.

a) Na cestu na Levínek řešíme projekt. Na realizaci se budeme podílet s obcí Vítkovice. Na chodník v Dolních Štěpanicích od mostu směrem k Pile jednáme o projektu. Chodník od mostu k Hrabačovu řeší Město Jilemnice, jsou zatím hotové mapové podklady. Radar v Dolních Štěpanicích – žádali jsme o přeložení na druhou stranu silnice, aby mohl snímat oba směry. Modul na vybírání pokut by mohl být v příštím roce. Žádali jsme o spolupráci Městskou policii Jilemnice, ale zatím nemají kapacitu k rozšíření spolupráce na území naší obce. Obecní zastupitelstvo bere na vědomí. b) P. Šochovský - něco nového ohledně silnice v Mrklově? Starosta – nového nic, D. Brožek hovořil s radním pro dopravu na Libereckém krajském úřadu. Dostal stejnou odpověď jako obec.

Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

c) J. Harcuba - masivní výstavba „Sluneční stráň" o co jde? Starosta – jedná se o developerský projekt v místě současné Pohledničky, zatím ve formě studie. Obec dlouhodobě tento typ výstavby nepodporuje, obci to nic nepřináší, naopak to neúměrně zatěžuje infrastrukturu obce.

Obecní zastupitelstvo bere na vědomí

15) Závěr. Starosta poděkoval přítomným za účast a ve 19:15 ukončil zasedání zastupitelstva.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v září 2023

Mejsnar Jaroslav, Štěpanická Lhota	89 let
Šírová Alžběta, Benecko	86 let
Šír Miroslav, Horní Štěpanice	85 let
Faistaver Jiří, Dolní Štěpanice	82 let
Záhorová Alena, Benecko	78 let
Kubátová Dana, Mrklov	75 let
Karásek Josef, Benecko	70 let

Jubilea v říjnu 2023

Harcubová Emilie, Mrklov	89 let
Faistaverová Radmila, Dol. Štěpanice	84 let
Koudelková Zdeňka, Do. Štěpanice	83 let
Spanilá Libuše, Horní Štěpanice	79 let
Hanč Petr, Benecko	76 let
Fajstavrová Jaruška, Benecko	75 let
Šmídová Orfa, Dolní Štěpanice	70 let

ZIMNÍ ÚDRŽBA MÍSTNÍCH KOMUNIKACÍ V OBCI

Kontakty:	Dolní Štěpanice	J. Kučera	606 532 518
	Mrklov	M. Honců	774 353 859
	Horní Štěpanice	P. Koudelka	606 530 634
	Benecko	S. Kocour	607 127 920
		K. Tomáš	737 179 140
	Krajská silnice dispečink		777 511 255

3D BLUDIŠTĚ

Neváhejte a vy. ejte se pokořit naše 3D bludiště! Zbrusu novou atrakci najdete nedaleko horní stanice lanovky Kejnos. Malí, velcí, děti od 3 let, teenageři i senioři zažijí mezi překážkami plnými nástrah spoustu legrace. Pobavt se s celou rodinou!

Vánoční svátky

Vánoce nám pomalu klepou na dveře a s těmito svátky souvisí i vánoční tradice, jako je zapálení svíček na adventním věnci, rozsvěcení vánočního stromečku, pálení prskavek a používání zábavní pyrotechniky. Abychom si užili vánoční svátky a vítání nového roku v klidu, pohodě a bez požáru, dodržujme pár základních bezpečnostních pravidel, díky kterým udržíme náš domov bezpečný.

Hořící svíčku postavme na pevnou nehořlavou podložku v dostatečné vzdálenosti od hořlavých materiálů a zajistěme, aby nehrozilo její převrácení. Dávejme pozor na děti a domácí mazlíčky, kteří by mohli svou hrou zapříčinit převrácení svíček. Adventní věnce, sloužící pouze jako dekorace v žádném případě nezapalujme. Nikdy nenechávejte hořící svíčky bez dozoru dospělé osoby. Pokud používáme na vánočním stromečku klasické svíčky a prskavky, mějme ho neustále pod dozorem. Vždy se přesvědčme, že jsme před odchodem z místnosti, bytu, v případě uložení se ke spánku, svíčky uhasili. Světelné řetězy, elektrické svíčky a jiné vánoční elektrické dekorace kupujme jen u důvěryhodných prodejců, opatřené českým návodem použití a s příslušnými certifikáty. U necertifikovaných výrobků je větší pravděpodobnost, že by mohly způsobit zkrat a následný požár. Zábavní pyrotechniku kupujme pouze certifikovanou. Každá pyrotechnika musí být opatřena českým návodem k použití. Doma pyrotechniku uložme na suchém místě. Dbejme na to, aby výrobky neležely v blízkosti krbu či jiného otevřeného ohně, který by mohl způsobit její „odpálení". Při použití pyrotechnických výrobků pak postupujme striktně podle návodu. Používejme ji výhradně na volném prostranství, dostatečně daleko od lidí, budov, zaparkovaných aut.

Nezapomeňme! Štěstí přeje připraveným!

autor: kpt. Ing. Alena Sládková, HZS Libereckého kraje

Staňte se hrdým přispěvatelem a podpořte úpravu běžkařských tras v Krkonoších

Také se těšíte, až vplujete do bílé stopy a necháte se jí vést krkonošskou krajinou? Line se v ní tak přirozeně, jako by do ní od nepaměti patřila. A přitom dá tolik úsilí udržet ji upravenou pro dokonalé svezení. Zvlášť tady u nás v Krkonoších, kde jednu trasu často využívá nejen běžkař, ale také skialpinista, pěší turista a mnohdy i zásobování horských bud.

Za upravené sjezdovky platíme v ceně skipasu, běžkování nás nestojí nic. Přitom úprava tras stojí dost. Cena za motohodinu rolby či skútru navíc v posledních letech roste s cenami pohonných hmot. Zdá se tedy přirozené podat pomocnou ruku.

Krkonoše – svazek měst a obcí zaštiťuje dotace Královéhradeckého i Libereckého kraje a alokuje je každoročně všem upravovatelům. Dotační částka však nepokryje v některých případech ani 40 % nákladů (v závislosti na podmínkách jednotlivých upravovatelů).

Přispějme upravovatelům i my ostatní a poděkujeme jim tím za práci, kterou dělají pro nás.

Komu a jak přispět?

Podívejte se, kdo se o vás stará v jednotlivých střediscích, a jakým způsobem se můžete za příjemný zážitek odvděčit.

V **Malé Úpě** má úpravu bílých stop na starost obec. Celkové náklady za zimní sezonu šplhají ke čtvrt milionu. Pokud rádi jezdíte do tohoto poklidného střediska a využíváte hřebenových tras, můžete přispět zakoupením samolepky nebo placky v místním informačním centru. Možný je také příspěvek na transparentní účet.

Tělovýchovná jednota **SVS Vrchlabí** pečuje o **Lyžařský běžecký areál Vejsplachy**, který je jistotou kvalitního sklouznutí i při nepříznivých sněhových podmínkách. Umělé zasněžování i večerní osvětlení, které vám umožní svezení po práci, stojí nemalé finance. Přispět na úpravu areálu a dalších tras směrem na Kněžice nebo Brannou můžete zakoupením samolepky přímo v areálu nebo v informačním centru na náměstí. Přijedete-li autem, přispějte úhradou parkovného (finanční prostředky z parkovného budou využity na úpravu tratí). Možné jsou též příspěvky na transparentní účet.

Profesionální závodní trasy najdete také na **Benecku**. Jsou propojeny do různě dlouhých okruhů, zavedou vás k rozhledně Žalý nebo na Mísečky. O jejich úpravu se stará Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu na Benecku. Na vybraných místech můžete jeho snažení podpořit zakoupením samolepky Hrdý přispěvatel. Seznam prodejních míst je na webu www.benecko.info.

Jilemnice je kolébkou lyžování a **ČKS SKI Jilemnice** lyžařskou tradici udržuje již více než sto let. Areál Hraběnka a další tratě pravidelně upravuje pro všechny nadšence, ale i profesionální běžkaře a biatlonisty. Podpořit spolek v jeho úsilí můžete příspěvkem na transparentní účet.

Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu v **Harrachově** je každoročně velmi aktivní a vynakládá nemalé úsilí na úpravu místních tras, ale i těch dálkových, které pokračují na Rokytnici, do

Polska, nebo na krkonošské hřebeny. Ročně tak vynaloží na úpravu stop až 400 tisíc korun. Přispět k tomu, aby trasy kolem Harrachova zůstaly upravené, můžete zakoupením známky nebo platbou na transparentní účet.

Město **Rokytnice nad Jizerou** finančně zajišťuje úpravu stop v oblíbených běžkařských lokalitách – mezi Čertovou horou, Studenovem, Ručičkami, Dvoračkami a kolem Vlčího hřebene, v lokalitě U kapličky a v lokalitě Sachrova hřebene a v úseku mezi křižovatkou Na vrších a hotelem Na Stráži.

Podpořte rozvoj lyžařských běžeckých tratí libovolnou částkou na zvláštní bankovní účet, nebo si zakupte sponzorské samolepky v různých hodnotách v městském informačním centru.

V **Kořenově** a okolí se nachází zhruba 60 kilometrů upravovaných tras. Ty pokračují dále ve dvou směrech – do Jizerských hor na Smědavu a Bedřichov i směrem do Krkonoš na Harrachov a Paseky. Pokud chcete přispět na jejich úpravu, je možné zaslat libovolnou částku na transparentní účet obecně prospěšné společnosti Jizerky pro Vás, či využít QR kód k platbě na tabulích podél tras.

Kde je aktuálně upraveno?

To vám ukážou portály Bílé stopy i Mapy.cz. Pomocí GPS je do jejich map přenášena stopa rolby, a tak můžete jednoduše a na pár kliknutí online zjistit, kde rolba projela dnes, kde včera a kde už týden není upraveno.

A kam vyrazit?

Po krkonošských běžkařských trasách se neběhá pro zdolané kilometry, nýbrž s vášní pro daleké výhledy, svobodný pohyb zasněženou krajinou, pro teplý grog na horské boudě... Je jich tu pro vás upravováno 800 km, což je slušná nabídka. Pokud váháte s výběrem, rádi vám pomůžeme. Zpracovali jsme doporučené trasy, zanesli je do mapy a přidali gpx ke stažení.

Více informací získáte na www.krkonose.eu/bezecke-lyzovani a www.krkonose.eu/prispejte-na-upravu-tras.

Alena Cejnarová
Krkonoše – svazek měst a obcí
Destinační společnost pro TO Krkonoše

Z hradního deníku paní Ruprechty

Milí hradní přátelé,

srdečně vás zdravíme z hradu. V tomto čísle Posla bychom Vás rádi informovali o našem rozsvěcení stromečku.

18. listopadu jsme na hradě rozsvítili vánoční stromeček. Přípravy Ruprechta nepodcenila a již týden předem byl víkend na hradě velmi pracovní. Rarášek se činil a za pomoci svých přátel vymetl listí z nádvoří a také vymetl pěšinu, kterou se chodí na hrad. Ruprechta vymetla pěšinu ke schodům, aby se dětem a rodičům pěkně šlapalo. Hubert urputně vařil ty své likéry v hradním sklepě, až se Ruprechta chvílemi bála, aby nová střecha na věži nevyletěla do vzduchu. V týdnu se také pekly vánoční perníčky. Kdo vystrčil nos z chalupy ven, tak musel pochytat trochu té perníkové vůně, která se linula z hradu. A protože perníčků se nakonec upekla rovná stovka, tak ta vůně z pečení se musela táhnout po celém bývalém panství pánů z Valdštejna.

První návštěvníci s dětmi dorazili před 16. hodinou. Děti si vyzvedly u stromečku vánoční dárečky a pak netrpělivě čekaly, až to všechno začne. Rodiče a prarodiče se mohli zahřát u svařáku nebo teplého Hubertova nápoje Nekonečná vášeň či Síla excalibru. Pro loňský velký úspěch jsme tyto likéry opětovně zahrnuli do nabídky občerstvení.

Přesně v 16 hodin se Ruprechta se všemi přivítala a společně se svými přáteli strašidly zarecitovali básně a zazpívali tři vánoční písně. Děti i rodiče se přidávali, takže se hradem rozléhaly krásné vánoční písně. Vánoční stromeček se rozsvítil na kouzlo: na Ruprechtino tlesknutí. Do kouzla byly zapojeny i děti, takže velké společné tlesknutí

muselo vyplašit všechna zvířátka v lese.

Děti také vyrobily ve věži několik vánočních ozdůbek na náš stromeček. Rodiče si rozhodně neodpočinuli ani na chvíli od svých dětí, protože děti musely být hnedle tuhle a zase támhle a maminky mnohdy nestíhaly svým dětem.

Ruprechta dostala také krásné vánoční dárky: namalované obrázky a různé výrobky od dětí, lahev vína, ořechovinu, čaje. Originálním dárkem byly ponožky, aby Ruprechtě nemrzly nožky na hradě, když tam tak profukuje. Všem dárcům ponožek moc děkujeme. Jste úžasní a je vidět, že umíte číst mezi řádky, protože o ponožkách se Ruprechta na svém facebooku v jednom svém článku zmiňovala. Všechny dárky svědčí o tom, že Ruprechta není vnímána pouze jako osoba, která organizuje akce pro děti. Ruprechta je zkrátka něco víc…

Na hradě jsme měli schránku na přání pro Ježíška, do které mohli děti i rodiče vhodit svá přání. Ruprechta se rozhodla některá

z přání splnit. Určitě budou splněna všechna tři přání od dospělých. Dvě přání se týkala romantického večera s přespáním na hradě. Třetí přání bylo o návštěvě dětí ze základní školy, které by rádi Ruprechtu na hradě navštívily. Děti Ruprechtu neznají, pouze paní učitelka je pravidelnou návštěvnicí hradu.

Akce s dětmi Ruprechtu moc baví a tak se na děti ze školy už moc těší.

Dětských přání bylo do schránky vhozeno tolik, že se Ruprechta ještě nestačila všemi probrat a rozhodnout, která přání splní.

Jedno přání jí však nadchlo natolik, že splněno bude určitě: výlet s Ruprechtou. O výletu s dětmi totiž Ruprechta uvažuje už moc dlouho a je ráda, že i děti by si ho přály. Takže na jaře bude určitě výlet s Ruprechtou. Už teď se můžete těšit…

Nebývalý zájem byl během odpoledne o naši kadibudku, protože se nám tam usadil pavouk na svítící fialové pavučině. Dveře u kadibudky se zkrátka netrhli…

Věřím, že vánoční dárky pod stromečkem udělaly dětem radost. Zbývající dárky pro děti ukryla Ruprechta v lese a děti si je musely vyzvednout po rozsvícení stromečku. Stezka lesem pro dárečky byla možná za trest pro rodiče, protože lesní terén potmě pouze za světla z mobilů nebyl pro ně asi nejlepším zážitkem. Věřím však, že dětem se lesní stezka líbila. Bylo to něco naprosto nového a svým způsobem i nebezpečného, tajemného.

Počasí nám na hradě přálo už od samého rána. Na hradě nepršelo, chvíli pouze nachumelilo pár sněhových vloček, které však do večera roztály. V podhradí trochu napršelo, ale nad hradem svítilo sluníčko. Krakonoš slíbil, že počasí bude rozsvěcení stromečku přát a tak se také stalo. Někdo si sice na počasí stěžoval, že kvůli němu nemohl na hrad přijít, ale já se ptám: „Jaké počasí by bylo v polovině listopadu ideální na to, aby se dalo vylézt z chalup a jít na hrad za Ruprechtou?“

Když bude sníh, tak bude vadit sníh, když bude mráz, bude vadit mráz. Když bude pršet, bude vadit déšť nejen návštěvníkům, ale i Ruprechtě, v tom se shodneme.

Ruprechta v sobotu strávila na hradě 8 hodin přípravami, nohy měla zmrzlé. Ale zážitek z rozsvěcení stromečku stál za ty hodiny příprav na hradě a hodiny příprav dárečků.

Velmi si vážím strašidel, která mi na hradě pomáhají. Většina z nich jsou již senioři, kteří se však na naše malé návštěvníky hradu těší a Ruprechtě vždy rádi pomáhají.

Přátelé, užívejte si vánoční čas se svými dětmi, vnoučaty, rodinou a přáteli. Do nového roku Vám všem přejeme hodně moc lásky (protože bez ní nic není), hodně zdravíčka a štěstí. Máme Vás moc rádi.

Tímto se s Vámi loučíme, přátelé. Těšíme se, že se s vámi uvidíme na hradě při dalších akcích. Mějte se krásně a zachovejte nám svou přízeň. Vždy tu budeme pro Vás, Vaše děti a vnoučata ☺

Vaše hradní paní Ruprechta + rytíř Hubert

MASARYKOVO VÁNOČNÍ POSELSTVÍ

Naše děti se již připravují na svátky vánoční, i vzpomínám svého dětství, když jsem se spolužáky v naší vesnicí koledoval od domu k domu: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.

Od té doby minula léta a léta zkušeností, zvláště také politických. Prožil jsem zejména světovou válku a uvědomil jsem si, co válka a bojovný militarismus, vedoucí k válce, znamená. I vzpomínám zase a stále těch slov evangelia a opakuji je vroucně a s plným přesvědčením, v naději, že se všichni, moji spoluobčané a občané všech států, konečně rozhodneme pro Ježíšovo přikázání čistého lidství.

Nerozčilujme se otázkami hospodářskými a politickými – problém dneška není jen politický a hospodářský, nýbrž především mravní; v celém veřejném životě, v hospodářském a politickém, musíme se vzdát vší násilnosti.

Světová válka zrodila světovou Společnost národů; docela správně jsme se tenkrát rozhodli, že lze pokoj a mír zabezpečit po dobrém. Pokládám Společnost národů za dobrý prostředek k utužení vzájemnosti národů; je-li potřeba nějakých oprav její organizace, dohodněme se o nich odkrytě a mužně. Dělejme konečně všichni politiku rozumnou a poctivou. Nevidím v dnešní době žádného politického problému, který by státníci čestní a rozumní nemohli společným úsilím rozřešit mírně.

Děkuji Fox-Filmu, že mně svou velikou organizací poskytl příležitost občanům republiky, Spojených států a občanům ostatních států přát šťastné a veselé svátky – Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!

Tomáš Garrigue Masaryk,

prosinec 1933

Z Revue FORUM,

26. číslo – prosinec 2019

LIDOVÉ VÁNOCE NA SLOVENSKU

Dokončení

V různých oblastech Slovenska měli pro Štědrý den odlišné názvy. Na Oravsku mu říkali Badňak, jinde zase Kračún, ale ne proto, že se den krátí. Výraz prý je asi z latinského creatio, narození. Velmi starý původ má i Vilija, z latinského vigilia, noc před význačným svátkem spojená s bohoslužbou. Z četných středověkých vigilií se dodnes zachovala pouze vánoční. Velmi krásné je označení Dohviezdný večer, pocházející ze 17. století z Liptova.

Ještě večer hospodyně pečlivě zadělala těsto na chleba i koláče, protože měly být upečené dřív, než nastane ráno, dřív než začnou chodit koledníci. Těsto se muselo podařit, protože špatné tvrdé pečivo bylo předzvěstí dalšího neúspěšného hospodaření. Hospodář k peci musel vyrobit novou lopatu, pohrabáč a metlu, jelikož ta měla vliv na zdraví rodiny. Než těsto vykynulo, stočila hospodyně šňůru, kterou muž zapletl do biče, aby byli koně zdraví a poslušní. Tam, kde chovali dobytek, pekli i figurky těmto zvířatům podobné, protože věřili, že o Svatvečeru získají magickou moc ochránit jejich krávy, kozy a ovce. Ještě nedávno pekli na východním Slovensku tzv. roháče podle domácích rohatých zvířat. Kolik jich doma měli, tolik kusů upekli a odložili do komory, kde zůstaly ležet po celý rok. Jinde zase pekli z chlebového těsta pro zvířata zvláštní placky, zvané posuchy, nebo zápravky. Do těsta zpracovali různé přísady, jako česnek, mák, petržel, šípky, a kousek oplatky na ochranu před čarodějnicemi. Na východním Slovensku do vánočního chleba, nazývaného kračún, udělali jamku, do které nakapali med a vložili zrnka všech druhů rostlin, jež seli, potom všechno uschovali a na jaře přidali do setby. Jinde na kračún položili kříž ze dvou pásků těsta nebo česneků či jedlových větviček.

Po chlebech se pekly koláče a muselo jich být tolik, aby si po celé svátky každý mohl brát tolik, na kolik měl chuť. Na vánočním stole býval také jeden velký koláč s otvorem uprostřed a do něho se stavěla lahvička s medem, který pak lidem pomáhal od bolestí. Figurky, zejména kačenky, se pekly pro kmotřence. Ze tří válečků těsta spletli malou vánočku, jejíž konce povytáhli nahoru. Na jeden udělali z černého koření oči, druhý vytvarovali nožem jako ocásek.

Když začali připravovat různá vařená jídla, bylo zvykem věštit třeba i z nudlového těsta. Dívky z něj tvořily taštičky, do nichž vložily lístky se jmény chlapců. První uvařená taštička děvčeti prozradila, kdo jí bude souzený.

Muži zatím připravovali dřevo na topení a řezali slámu s jetelem pro dobytek na všechny sváteční dny předem, protože když se světilo, tak se nesmělo pracovat. Hospodář ještě přinesl chvojí a větvičky zavěsil nebo zasunul za trámy a na dveře, aby jehličí ochránilo dům před démony.

V předkřesťanských dobách se v tyto dny při oslavách slunovratu jedlo hodně masa. Když katolická církev nařídila na 24. prosince půst, na západním Slovensku si ještě v polovině našeho století uměli poradit. Bohatou večeři s masem nazývanou obžerná nebo tučná,

přeložili na 23. prosince a následující den se jim pak snadněji držel půst.

První gratulanti chodili přát štěstí a zdraví už před svítáním. Chodili s nimi i ponocní a pastýři. Těm trvaly obchůzky často i celý den, než obešli všechna hospodářství, pro která pásli krávy, ovce i kozy. Domů si odnášeli větší odměnu, především naturálie, koláče, maso i pálenku. Na Oravě s sebou vozili na sáňkách lískové proutky tzv. polazne, na kterých byla přivázána tři stébla ovsa a které s přáním odevzdávali hospodáři.

Mezi důležité práce patřilo v tento den i slavnostní prostírání stolu. Ten stával tradičně v koutě a všechno na něm i v jeho okolí se na Štědrý den považovalo za posvátné, lidem k užitku. Z mnoha desítek rozšířených úkonů tohoto dne připomenu alespoň tři. Pod stůl uložili železné nástroje, aby se s nimi napříště práce dařila. Pod bílý lněný ubrus se ukládalo několik stébel slámy, sena a pár zrnek obilí. Jinde je nahradila miska s naklíčeným zeleným ječmenem nebo nad stůl zavěšený věneček upletený z klásků, a to všechno proto, aby se pro budoucí rok zajistila dobrá sklizeň.

Vánoční stromečky se tady začaly zdobit ořechy, jablíčky a perníky až po polovině 19. století, a pokud nebyly stojany, věšeli je na stropní trám nad stůl. Později přibyly tzv. salonky, ozdoby dělané doma z barevných papírků a staniolu. Balily se do nich bonbóny, a kde na ně nebylo, sušené švestky nebo kostky cukru. Před setměním zašel hospodář s pacholkem nebo s celou rodinou do stáje a přinesl zvířatům krajíce z vánočního chleba, nazývaného štědrák, na něj položil kousek oplatky, petržele a trochu soli. Zajímavou zvyklostí, bylo někde i to, že po setmění zůstávaly domy dlouho ponořené do tmy. Podle pověry prý do domu, kde nejdřív rozsvítí, se sleze hmyz z celé vesnice nebo tam příští rok vznikne požár. Před večeří se všichni obyvatelé domu umyli a oblékli do svátečních šatů a při vyjití první hvězdy se sešli kolem štědrovečerního stolu.

Ještě to není tak dávno, kde Štědrý večer začínal mnohde tak, jak ho prožil literární vědec a spisovatel Dušan Mikolaj v rodné vesničce na Kysuci. Tady je kratičký úryvek z jeho vzpomínky.

„Štědrý den končí, zvečerilo sa, za oknem padajú velké vločky snehu, niekde na konci dediny začínajú svoju púť vinšovníci s husličkami. Na sporáku se to smaží, varí, v peci pečie. Na stole vyšívaný ubrus, zapálené sviečky. Okolo stola stojí celá rodina. Otec začíná večernú modlitbu, po nej matka kladie na stol jedlá toho večera." Po modlitbě obvykle následovalo ještě otcovo přání a toto je jedno z nich.

„Vinšujem vám, vinšujem na tieto výročité sviatky, aby vám dal pánboh zdravia, šťastia, božieho požehnania a po smrti královstvo nebeské obsiahnúť."

Štědrovečerní hostina tu vypadala poněkud jinak než v Čechách a na Moravě, jídelníček měl četné místní obměny i podle toho, co se kde pěstovalo a urodilo. Po otcově přání si dospělí připili na zdraví rosolkou „hriaté" nebo „radostník", která nesměla o žádných vánocích chybět. Byl to zkaramelizovaný cukr svařený ve vodě s vanilkou, skořicí, hřebíčkem a citrónovou kůrou doplněný slivovicí, borovičkou nebo čistým lihem. Pak následovala oplatka, na kterou se dalo trochu medu a česneku, někde hospodář udělal všem medem křížek na čelo.

I když se v tomto století rozšířil i na Slovensku zvyk jíst smaženou rybu s bramborovým salátem je tu na Štědrý večer a na Silvestra stále nejoblíbenějším jídlem kapustnica s hríbami. výborná zelná polévka s houbami zahuštěná kyselou smetanou a moukou, do půlnoci pro silné věřící jako postní jídlo bez uzeného masa a klobásek. Ty se sice na stůl připraví s vepřovým masem a husou, ale jedí se až po půlnoci nebo na božíhodový oběd. Bývá i hrachová nebo prosná kaše a namnoze nezbytné opékance , zvané též bobalky či pupočky, z válečku krájené a pečené malé buchtičky. Před jídlem se polévají horkým mlékem a sypou mákem s cukrem nebo se polévají medem. Chutnají zvláště dětem i na Boží hod ráno. Vedle vánoček a koláčů předkládají hospodyňky i výborné záviny – tvarožníky, orechovniky, makovníky nebo s povidly lekvárníky. Večeře končí obvykle jablky, ořechy a kompotem ze sušeného ovoce. Nejedla se drůbež, která by prý zavinila, že by se majetek rozlétl nebo by jej rozhrabala.

O Štědrém večeru se musely dodržovat i různé příkazy a zákazy a prováděl se bezpočet krásných obřadů a věšteb, protože tento den, někdejší Nový rok, byl těmito zvykoslovnými úkony přebohatě naplněn. V dávných dobách bývalo po večeři rozšířené házení ořechů do kouta. Tyto ořechy nebo hrách byly určené pro „dušičky“ zesnulých, které se o Štědrém večeru měly zdržovat v koutech. Kdyby se na ně zapomnělo, měly by hlad a přicházely by se mstít. Časem se tento význam pozměnil a měl se tak zajistit dobrý chov drůbeže.

Aby z Vánoc něco měly i živly, oheň, voda a vítr, rozdělily se drobečky zbylé z jídel na více částí. Něco se vhodilo do ohně, část do vzduchu a vody a zbytek se ještě nechal do jara, aby se smísil s osivem. Kousky všech jídel se odkládaly na síto nebo do dížky a po večeři je dostaly krávy ve stáji, aby dobře dojily. S různými obměnami se před desetiletími prováděl obřad „schovávání se otce (nebo matky) za koláče. “ Otec vzal mísu s koláči, dal ji před sebe a ptal se, zda ho děti vidí. Ty odpovídaly, že nevidí, a otec vyslovil přání, aby ho napřesrok viděly ještě méně. To by totiž znamenalo, že se kupa koláčů zvětšila, a že se jim daří dobře.

Po večeři se rodiny i přátelé vzájemně navštěvovali, přáli si k svátkům a zpívali betlémské koledy. Těšili se, až přijdou koledníci betlehémci. Při nich bača a pastýři Fero, Stacho a Kubo, který chodil oblečený do obráceného kožichu, hrávali společně betlémské hry. Přecházeli dům od domu a chodil s nimi anjel, který nosil Betlehem – papírový kostelíček. Na severním Slovensku se hrávaly betlémské hry s jesličkovými figurkami. Pastýřské koledy chodili zpívat pastýři a s nimi i mládež pod okna stavení. Když se přiblížila půlnoc, členové katolických rodin šli na půlnoční mši. Z mnoha vísek a samot se museli v mrazu a chumelenici vydat dlouho předem na cestu, aby došli včas do vzdáleného kostelíčka.

Na Božie narodenie , dřív, než se šlo na mši, musel hned po probuzení doběhnout některý muž k potoku pro čerstvou tekoucí vodu. Připravenou větvičku chvojí do ní namočil a pokropil všechny členy rodiny i dům a stáje.

Na počest vracejícího se slunce se podle starodávného obyčeje musel v každém domě nově zapálit na ohništi oheň. Po skončení ranní mše prožívali lidé sváteční čas jen v rodině, mezi svými.

Na druhý svátek na sv. Štěpána, už skončila vážnější část vánoční doby a první veselé příhody zažívali již kolem třetí hodiny ranní mládenci při plavení koní. A ženy a dívky si běžely alespoň omočit nohy, to všechno proto, aby jak lidé, tak koně byli příští rok zdraví. Když byla voda zamrzlá, alespoň se brodili sněhem. Na Štefana se hned zrána sklidilo se stolu všechno nádobí, které se od Štědrého večera nesmělo sklízet ani mýt. Když všechno umyli a uklidili, zametli podlahu, protože už nebylo nebezpečí, že vymetou bohatství z domu. Kmotry přinášely kmotřencům napečené kačenky a chlapci chodili s napučenými březovými proutky švihat děvčata. Za tuto šlehačku je pohostili a dali jim i peníze, které potřebovali na večerní zábavu s muzikou.

Na Nový rok se každý snažil, aby ráno nezaspal, protože věděl, že „jak na Nový rok, tak po celý rok. " Znovu se opakovaly četné zvyky, věštba a předpovědi ze Štědrého dne, jenom říkánky byly více žertovné než o Vánocích. Na Liptovsku a Šarišsku kdysi chlapci hrávali na „chodenie s hadom". Ten byl složený z dřevěných článků tak, že se mohl pohybovat a natahovat. Na hlavě míval dračí korunu nebo svíčku a na jazyk ze zahnutého drátu bylo napíchnuté jablko. Děti zpívaly písničky o ráji, Adamovi, Evě a hadovi.

Tříkrálové koledy měly více forem, nejvíc pozoruhodné byly dvě. Z původních tříkrálových her vycházela ta, které se účastnil Josef, Mária s kolíbkou, pastýři Kubo a Lauro, králové Gašpar, Melichar a Baltazar a anděl, který nesl papírovou hvězdu uvnitř s rozsvícenou svíčkou. Ještě oblíbenější prý bylo „chodenie s hviezdou", kde hráli tři králové a Hviezdonoš nebo anděl. Také skupinky dvou až tří dětí chodívaly zpívat své říkánky pod okna.

Na východním Slovensku slaví pravoslavná církev Kristovo narození 6. ledna jako druhé sviatky, kterým se lidově říká Kračún. Řeckokatoličtí kněží světili na Tři krále ráno před shromážděnými lidmi tekoucí „jordánskou" vodu přímo v řekách a potocích. V římskokatolických vesnicích si lidé nosili vodu na svěcení ve džbánech a kádích, které postavili přímo do chrámu nebo před něj. Vedle vody stavěli křídu, sůl, svíčku a česnek.

Svěcenou vodou pak vyklopili obytný dům i stáje, naplnili s ní domácí kropenky a dali si ji do lahviček, protože prý se celý rok nekazila. Čerstvou dávali pít i dětem, aby dobře spaly.

Je zřejmé, že ještě na počátku 20. století patřilo Slovensko k zemím, kde byly překrásné lidové zvyky, obyčeje a tradice hluboko zakořeněné v myslích lidí. Na Slovensku, stejně jako u nás, dnešní způsob slavení svátků s drahými dárky a sledováním televize pronikl už i kdysi do nejzapadlejších dědinek, dnes moderních městeček a bohužel mnoho z kouzla starých Vánoc pohltil chvat uspěchané doby.

Z brožurky VÁNOCE V EVROPĚ od Ludmily Lodýřové, vydané VANN vydavatelstvím a nakladatelstvím novinářů, s. r. o. v Hradci Králové v roce 1995.

Jak vychovávat děti

Malé děti jedí chleba, velké srdce

pokračování
Miloslav Rychlovský

Dospívající děvčata mají mnoho matčiných slz na svědomí. Přišel jsem kdysi ke známým. Matka chodila rozčilena okolo kamen a dcera se dívala z okna, abych neviděl jejích slz.

„Tak co děláte?“ začínám hovor, jako bych nic nepozoroval.

„Ale – jaké zapírání? Hádáme se! Ani nevíš, kolikrát jsem si ten týden vzpomněla na nebožtíka tátu! Když jsem si stýskávala, že jsou děti malé, těšil mne: „Mlč a buď ráda! Pokud jsou malé, jedí chleba. Až vyrostou, budou ti možná ujídat srdce. A je to tady.“

„Ale to přece Boženka nedělá!“ povídám jen tak, abych něco řekl.

„Jo nedělá! Kdybys věděl, co u nás tyto dny bylo! Raději nemluvit!“ A odmlčela se. Ale lítost a hněv, který v ní bouřil, jí nedal, a tak hned pokračovala: „Koho by si měla všímat, toho nechce“ a otočivši se k děvčeti, zahrozila mu u hlavy pěstí: „Ale já ti toho kudrnatého kluka holičského vymlátím z palice!“

„Ale já se dám přejet, nenecháte-li mne na pokoji!“ odsekla dcera a utekla ven.

Matka pak pokračovala: „Takový je to hodný člověk ten úředník, co u nás bydlí. Má tisíc korun měsíčně a je pod pensí. Mohla by si vydržovat službu, živobytí by dostávala od nás ze statku, za pár let by měli peněz jako šlupek. Já jí říkám: Jen to rozvaž, dítě! Jednou na můj hrob mně budeš chodit děkovat, že jsem ti dobře radila, poslechneš-li. Někdy se zdá, že tomu začíná rozumět, ale jakmile hoch přijde do sednice, ona vyletí a je zas po všem. Prosím tě, buď tak dobrý a předlož jí to! Tebe snad lépe poslechne než mne! Vždyť už je jí šestnáct let, to už přece kousek rozumu může mít – né?“

Tento rozhovor dokazuje, jak si často nerozumějí rodiče s dětmi. Mládí, to je doba ideálů a nejkrásnějších snů, máj duše, který kvete jen jednou v životě. A do toho přichází životem zkoušená, vypočítavá matka s praktickými radami, mluví o penězích, pokojích, nábytku a záclonách – jaký div, že si dívka zacpává uši? V její duši se vznáší ideál muže, něco božsky krásného, jemuž snad marně hledá v tomto světě cosi podobného. Odtud nervosa, odmítání, zoufalství a vyhrůžky sebevraždou, nepřestanou-li dospělí ten krásný obraz kazit. Máme jej kazit? Máme zničit ten krásný rozpuk jara, který se již nevrátí? Je šestnáct let doba, kdy se, sama ještě napolo dítě, má unavovat starostmi, na které je dost času? Žena má tak jako tak mládí kratší než muž. Je rozumné zkracovat jí ještě více předčasným manželstvím? Bylo již řečeno, že se každé období věku má plně vyžít a že to platí dvojnásob o mládí. Zkušenost to plně potvrzuje. Příliš mladé manželky a maminky s tím větším smutkem vzpomínají na mládí. Po tomto výkladě není třeba říkat, jak by každý rozumný člověk té matce odpověděl.

Jestliže jsem se v tomto případě postavil na stanovisko dívky, může nastat případ, kdy je třeba se postavit na stanovisko rodičů. Je to tehdy, když dívka velmi brzy najde muže, který se shoduje s jejím ideálem. Tu se úlohy obrátí. Dcera chce,

a rodiče brání. Maminka může mluvit andělskou řečí, uvádět všechny možné důvody, prosit, plakat a vyčítat, je všechno marné. Co v takové tragické chvíli, kdy dcera hrozí lysolem, mají otec a matka podniknout? Nejlépe, odejde-li ten hoch nebo dívka někam dál, aby na sebe zapomněli. Nejde-li to a není-li vskutku jiná pomoc, pak bych, kdybych byl otcem, takovému děvčeti řekl asi toto: „Když myslíš, že to jinak nejde, nebudu tě již přemlouvat. Ale chci ti ještě říci toto: Je mně tě velice líto, protože jsi moje dcera a že vidím, že cesta, kterou sis zvolila, nevede ke tvému štěstí. Chci ti to ještě jednou říci, tady před matkou, abych měl svědka, že jsem tě varoval. Nechoď mně nikdy naříkat! Mám velikou lítost, ale nezlobím se. Přeji ti, aby ses nezklamala!“

Je podobno pravdě, že tato poslední výstraha, pronesená s největší vážností, ale zároveň s láskou, pomůže zvítězit rozumu nad slepým citem. Ne-li, nedá se již nic dělat. Je těžko, aby rodiče vzali na sebe výčitky za zmařené štěstí dítěte, nebo dokonce nesli odpovědnost za katastrofu.

Jeden Alšův obrázek znázorňuje profesora, jak se mračí na studenta, který pateticky pozdravuje dívku. Bylo to v duchu tehdejší výchovy, která stíhala tresty za každé psaníčko, pohled, slovo mezi hochem a dívkou, vycházeje z přesvědčení, že lze přísností tyto přitažlivé síly potlačit. Dnes víme, že je možné pouze je regulovat, nikoliv zničit. A tak doprovázejí studenti děvčata až ke škole a zase si tam pro ně přicházejí, chodí spolu po městě, policie a školy dovolují taneční zábavy a jiné společenské a sportovní podniky hochů a dívek, a nelze říci, že by ta svoboda rozvracela školní kázeň, překážela v práci a jinak škodila. Naopak působí prospěšně. Samotářství a smutek, do něhož upadají často mladí lidé v dospívání, je stav nepřirozený a nesociální. Proto se v jejich smutných duších záhy ozve touha po společnosti, jež se v tomto věku jako potřeba doplnit vlastní bytost bytostí druhého pohlaví. Mladá duše se pak ze své trudnomyslnosti zotaví, rozveselí a nabude síly a chuti k životu.

Jak tyto zjevy vykládá psychologie? Srdce si nedá poroučet, známá věc. I když má mladý člověk nejlepší vůli poslechnout rodičů, i když ví, že jim leckdy působí těžký zármutek a lituje jich, nemůže si pomoci. Srdce, láska nepodléhá vůli, nedá se komandovat. Proto ten boj rve víc duši než kterýkoliv jiný, proto je tak těžký, proto je člověk v něm tak slabý. Mladý člověk má svůj vnitřní svět, zahradu duše, ve které rostou a žijí ideály. Na prvním místě je tam ideál lidské bytosti druhého pohlaví, cosi posvátného, andělského. Najde-li hoch nebo dívka ve světě skutečném, t. j. ve světě lidí člověka, který je jeho ideálu podoben, pak si svůj ideál zhmotňuje. Vědomí, že jeho ideál žije, že je blízko, že je možné s ním mluvit, působí neodolatelně – člověk se zamiluje. Jindy může být opačný postup. Mladý člověk si ještě nevytvořil ideálu dívky nebo hocha. Ale stane se, že se setká s osobou druhého pohlaví, která mu „padne do oka“. Ihned si ji idealizuje, stvoří si podle ní ideál své duše a láska je tu, jenže přišla protějšími dveřmi než ta první. A že přišla nepřipraveně a náhle, bývá prudká jako jarní bouřka. Dívka chlapci nebo hoch děvčeti učaroval, nejí, nespí, trápí se a zdá se jim, že nemohou bez sebe žít.

pokračování

Betlémy a jejich původ

Jiří Vladyka

V letošním roce si připomínáme 800 let od známé události, jež se stala v Greccio. V tomto malém městečku ve střední Italii nedaleko Rieti se nachází původ vánočních jeslí a připisuje se svatému Františku (Francescu d'Assisi).

Svatý František se zde zastavil, pravděpodobně na zpáteční cestě z Říma, kde 29. listopadu 1223 obdržel od papeže Honoria III potvrzení své řehole. František z Assisi již dříve navštívil Svatou zeni a jeskyně v Greccio, které cestou míjel, mu připomínaly betlémskou krajinu. Tento chudý muž byl natolik uchvácen narozením Ježíše, že znovu uspořádal v Greccio „živý Betlém" a stal se tak iniciátorem dlouhé lidové tradice, která si dodnes uchovává svou evangelizační hodnotu. Františkova originalita spočívá v tom, že ztvárnil a historicky to, co již bylo přítomno ve svátostném tajemství eucharistie.

Františkánské prameny podrobně vyprávějí, co se tehdy v Greccio odehrálo. Patnáct dní před Vánocemi roku 1223 v Grecciu u Rieti požádal František místního muže Jana Velitu, lorda z Greccia, aby mu pomohl uskutečnit jeho touhu oživit vzpomínku na ono děťátko narozené v Betlémě, vidět co nejvíce na vlastní oči, jak bylo položeno na lůžko ze sena, s volkem a oslem stojícími opodál". Poprosil jej, aby nachystal v jeskyni v lese jesličky plné sena, živého osla a vola. Na to šel jeho věrný přítel okamžitě vše připravit, o co světec požádal. O Vánocích přišli do Greccio mniši z různých končin. Uprostřed noci na 25. prosince se rozezněly zvony a obyvatelé vesnic spolu z místních usedlostí přispěchali a přinesli pochodně, aby rozsvítili tuto svatou noc. V tomto „živém betlému" nebyly žádné sochy ani figuríny, neboť betlém byl ztvárněn a hlavně prožit všemi přítomnými lidmi, kteří se shromáždili v dobrém úmyslu kolem jeskyně. Poté se zúčastnili mše plné úcty. Knězi, slouží-címu mši, přisluhoval světec František, který z největší pokory nikdy nechtěl být vysvěcen na kněze a byl pouze jáhnem. František však dojatě zpíval a vysvětloval všem evangelium. Účastníci mše prožívali novou a nepopsatelnou radost z tohoto biblického výjevu.

Když kněz odsloužil mši nad jesličkami, tak lidé odcházeli domů s hřejivým pocitem v srdcích. Seno z jeslí bylo mezi všemi přítomnými rozdáno a pečlivě se doma uchovávalo, protože prý chránilo před nemocemi. Tak začala tradice betlémů, jež se dotkla srdcí miliard lidí a dodnes nabízí jednoduchý, ale autentický prostředek k zobrazení tohoto symbolu Vánoc. Místo, kde se tento první betlém odehrál, tyto pocity evokuje a Greccio, jinak zahalené do ticha, se stalo světlým útočištěm pro duši. Událost v Greccio ovlivnila nejen náboženské svědomí lidí, ale i umění.

Velký význam spočívá ve spojení této události v Greccio s chrámovými jesličkami na oltáři. I ty v roce 1223 v Greccio měly též podobu oltáře a eucharistického stolu. Chrámový betlém je místo uctívání s jasným a určeným eucharistickým významem. Znázornění jesliček v Greccio lze chápat jako vánoční liturgický obřadní vývoj. Jesličky v Greccio jsou spojeny s vyjádřením světské religiozity.

Sestavení vánočních jeslí v našich domovech, obdobně jako tehdy v Greccio, nám pomáhá znovu historii toho, co se stalo v Betlémě. Bible přirozeně zůstává naším hlavním zdrojem pro pochopení této události, ale zároveň nám její zobrazení v jesličkách pomáhá představit si tuto scénu.

Okouzlující pohled na vánoční jesličky nikdy nepřestane vzbuzovat úžas, neboť betlém nám umožňuje vidět a dotknout se jedinečné události, která změnila dějiny. Betlém ukazuje Ježíše, jak přišel na náš svět, ale také nás nutí přemýšlet o tom, jak je náš život součástí Božího světa. Vyobrazení Ježíšova narození je samo o sobě prostou, ale radostnou zvěstí o budoucích činech Božího Syna na světě.

Kéž jako svatý František otevřeme svá srdce této prosté milosti, aby z naší radosti mohla povstat pokorná víra v Boha.

Z časopisu Betlémy a betlemáři číslo 121, číslo 3/2023 – ročník 33

Obrazy zimní horské krásy

Josef Aleš–Lyžec

pokračování

ZIMA PANOVNICE

Když jsem uvedeného dne za překrásné pohody vystupoval ztvrdlým sněžným popraškem do sedla mezi Polubným a Příchovicemi, řekl mi horal, který mne – dohonil: „Pane, měl byste mít hůl s bodcem, byla by spolehlivější!“ A opravdu, nedopatření v cestovní výzbroji málem by se mi stalo osudným. Ale Krakonoš nedopustil, abyste, čeští čtenáři, přišli o tyto mé popisy a fantazie.

„Dnes byste potřeboval druha, abyste se střídali razíce si cestu návějemi. Anebo nějakou statečnou družku…“ škádlila mne u oběda v Harrachově paní hostitelka. „A umíte tančit na lyžích i ve vánici?“

Jdu sám šerem údolí a cos ozvěnou k té řeči přírody zaznívá i z mého nitra, té chvíle i mně neznámého, nového, ještě neschopného zrodit se, asi tušení neb početí překrásné melodie, v níž čistá radost z nějaké šťastnější, vyšší sféry je ztlumena pozemským, avšak sladkým žalem. Volno a blaze mi v té samotě, v tom dvojím slastném požitku svrchované krásy a štěstí, nerušeném vedlejšími dojmy všednosti. Kolik útrpných již politovalo osamělost mou na poutích lesními pustinami, ale já jí nelituji a radím vám, dělejte to jako já, nelze-li se vám dívat na přírodní krásy a divy v intimní společnosti. Ještě mnoho vody uplyne, než budeme v přírodě zbožní, jako předkové naši byli v chrámě, anebo alespoň způsobní, jak snažíme se být v cizím saloně. I potom bude nám potřebí ještě upřímnosti, vnitřní opravdovosti, bez níž není pravého a trvalého požitku z jakékoliv krásy.

Ale to neříkám pro větší oslavu svého turistického poustevničení. Je spíše mým osudem než umíněností. Ostatně také já mám k té upřímné opravdovosti daleko, jinak mé popisy i líčení přírodních scenérií a nálad by byly méně nudné. Zatím je i mně spokojit se

s poznáním, že příroda doopravdy těší jen čisté srdce a jen k takovému mluví i řečí mateřskou, srozumitelnou, sladkou, která je láska a harmonie sama. Chvíle takové jsou člověku vzácné a vzpomínky na ně z nejkrásnějších.

Byla již tma, když jsem se dostal k Harrachovu. Osvětlená okna v temném rámu lesa, vyvěženého z matné běli posněžených palouků, překlenutého hasnoucí záplavou, šplouchající voda Milmičiny Kamenice – tělem učiněná pohádka zimního večera, kterou jsem viděl a slyšel již mnohokrát vždy s týmiž motivy a přece vždy jinou, rozličnou nejen různým osvětlením a zabarvením jednotlivostí a celku, ale také náladou vlastního nitra. Nejsme jen trpnými vnímacími stroji. Naše smýšlení, cítění, všecka osobnost naše uzpůsobuje si každé chvíle bezděky obrazy vnějšího světa utkvělé na sítnicích očí, pořádá je a kontroluje, mění, sama rovnoprávný činitel, tvoří více méně umělecky. Tím je, že jeden slyší kůry andělské, kde druhý vnímá jen bzučení hmyzu. Věčně svěží příroda má náruč vždy otevřenou, nauč se jen brát!

Ráno vystoupil jsem z Harrachova Seify, pobočním údolím Mumlavy mezi hřbetem Plešného (Plešivec) a jeho protějškem, jež končí dále k západu Čertovou horou, do bezlesé výše ke Dvoračkám. Tam na jižním svahu Lysé za mírné teploty a v řídké chumelenici, jíž slunko prosvítalo, honil jsem motýlka, nevěře svým očím (15. XI!). Snad včerejší jasná, ale chladná pohoda, ošemetnice, jej vylákala k životu. Proč? Nadarmo? Snad jen proto, aby prožil několik okamžiků krásných ilusí? Motýli jako lidé! Kolik lidí se narodilo na tomto kosmickém prášku, jímž je náš zemský svět, v nevčas anebo předčasně, aniž by jepičí život vydal ovoce! Ale to vše, veličenství pána přírody, i nepatrnost motýla, věk jednoho století i pomíjejícnost chvíle, plodnost i jalovost žití – nejsou-li to jen relativní lidská ponětí a omyly? Vše je věcí víry, a já věřím, že ani chvění křídel onoho dvoudenního, osamělého motýlka nevyznělo naplano.

Do Kokrháče vystoupil jsem v mlze, která cestou po pláni houstla a vlhla a po poledni na Kole se změnila v mžení a hustý déšť. Sestoupil jsem ve 3. hod. v lijáku pod Martinovu boudu do Bradlerovy. Pršelo až do noci. V noci se vyjasnilo a mrzlo. Ale ráno jsem vystupoval do Vysokého Kola zase v husté mlze. Co dělat? Domů? Ale nepospícháte-li, je snadné vám být vítězi nad nenadálou horskou slotou. A nečekal jsem v Labské boudě dlouho, jasnilo se již před polednem.

Nesilná vrstva žlutavé šedé mlhy plížila se Pančinou Loukou, (Pančavská louka) tenčila se a trhala větříkem, dopřávajíc chvílemi dohlédnout i nejbližších vrcholů.

Zajímavostí krkonošských plání jsou sněhuláci zákrsků smrčí a kleče, ojedinělí i ve skupinách a spolu volných neb návějemi spojených v pobořené zdi a náspy. Jsou to rozvalené, kostrbaté kopce, rozedrané kupy a stožky, štíhlé, cypřišovité jehlany, sloupy a pilíře, rozsochatiny s rozložitým spodkem, z nichž namnoze vyčnívá silný, zledovělý, pročernávající pníček bez větví, ale s visutým kusem ztuhlého sněhu na vrcholu jako s roztrhaným praporem anebo s hrbolatou hlavou. Sněhuláci plání bývají podle místa více méně chráněného neb vysazeného mohutným, prudkým vichrům dva až tři metry vysocí, přímí neb naklonění, poléhající a sehnuté k půdě tíhou centovou.

Podivuhodné ty obaly ze sněhu nalepeného chumelenicí, nakupeného vánicí, zveličené

jíním za chmurné mrazivé sloty, provlhlé oblevou a potom zledovělé, nabývají pohádkového vzezření v mlze. I nejlínější, nejprosaičtější fantasie hračkou vybásní z nich nejrozmanitější podoby, podivuhodně krásné i směšné, nejčastěji příšerné nestvůry cizí jakékoli jiné skutečnosti. A pojí-li se dojmy, jimiž osvětlená hmota sama o sobě paroduje, s hrou pohyblivé, světlem prozářené mlhy, divák nevychází z úžasu, zvláště je-li pozorným i ke směru světla a stínu.

Přenocoval jsem ve Dvorské boudě a měl jsem k ránu živý sen. Byl tušením neodvratitelné příhody následujícího dne? Byl jsem v místě ne nepodobném ohromné prostoře Postojenské jeskyně při vchodu s říčkou na dně, jejíž zelenavý proud strhl kus lávky. Odvážil jsem se svévolně na zbylá břevna a – již jsem po krk v bystřině, ale stejně rychle, v okamžiku se zachraňuji.

Ráno za jasné pohody, nevzpomínaje snu, zamířil jsem zase do Kotelného. Mlha v noci zmizela a rozhled byl na vše strany i do dálky volný. Mrzelo mne jít vyšlapanou cestou podle tyčí do sedla. Byla samý zmrazek a příkrá. Dal jsem se po svahu Kokrháče šikmo, přímo k vrcholu.

S počátku snadno jsem prorážel hladký, silný površek sněhu, slitý předvčerejším deštěm, ale čím výše, tím silnější byl povlak, a co bylo horšího, i hojnější starý, spodní sníh, ztvrdlý jako skála, tak tvrdý, že místy jen mocné údery těžkých horských bot zjednávaly mi pevný postoj a další postup do výše. Ale nedbám obtíží a na místech bezpečných v závětří nevysokých sněhuláků se zastavuji, dívám se do dálky a kolem po zákrscích a kleči. Vše ztvrdlé, úžasně zledovělé, jako zasklené. Lze spatřit pod průhledným, čisťoučkým obalem několik centimetrů tlustým každou větévku, každou jehlu. Kleč proměněna v skelné balvany, smrčí ve fantastické, zedrané lustry, poněvadž na volných, ale také zasklených větévkách visí množství kusů a kousků, jimiž větřík cinká. Každým dupnutím tříšť zvrstvené koravky letí dvě, tři sta metrů do zalesněné rokle Kožlice po hladounkém srázu jasně šustíc a harašíc z hloubi. Chladným vzduchem vysoký zvuk šíří se kupodivu zřetelně i do velké dálky a do výšky ještě lépe.

„Slyšel jsem a viděl jsem i já chrastící tříšť," řekl mi později hospodář Dvorské boudy, když jsem mu vypravoval mou následující příhodu. „Ano, pátral jsem v rokli po dříví; ale domníval jsem se, že někdo kráčí od nás v zimě neobyčejnou cestou do Kotelné boudy," vysvětloval mi.

Stoupám stále nesnadněji a odpočívám častěji. Uvědomuji si čím dál tím více krutou tvrdost sněhu zledovatělého a hladkého, mocný svah holiny téměř 300 metrů nad lesním krajem rokle, svah, jenž shora zdá se mi pojednou strašným srázem, odhaduji jak ještě vysoko k budce, letnímu výčepu Dvorské boudy pod samým vrcholem Kotelného. Uvědomuji si nepatrnou svou zemdlenost a lituji, že jsem se vypravil do hor jako v létě, ačkoli jsem věděl, že přijdu do sněhu a tužší zimy. Ale ledu jsem se nenadál, dokonce takové situace, již lze ovládnout jen s želízky na nohou a s piklem v ruce. Vzpomínám slov neznámého horala cestou do hor před třemi dny: „Pane, měl byste mít hůl s bodcem!" Pozoruji také, že mi chybějí dva, tři hřeby v pravém podpatku, a je mi pojednou tuze nevolno. Jako bych vystupoval do Matterhornu!

Usedám na výsluní, v závětří, v prohlubince pod ledným balvanem kleče pozoruji barevné krásy vpravo na jižním, holém svahu Lysé hory. Sníh tam září a žloutne, místy

v mělkých proláklinách stínem modrá a fialoví, místy na povrchu slunečným teplem nepatrně zvlhlý nabíhá zjemnělými duhovými tóny. Jsem téměř v úrovni sedla, a budka bezpochyby již nedaleko. Vzhůru do vrcholu!

Chvat zlý rádce! Na větší, šikmé ploše starého sněhu, po níž bylo mi udělat několik kroků, neupevněná pravá noha uklouzla. Vzpomínám si, že jsem se pokusil, dotknuv se koleny hladké půdy, zachytit se rukama, ale již ve druhém okamžiku jsem se stočil, a na nový obranný, bezpochyby již jen reflexivní, neuvědomělý pokus následoval překot. Na zádech, hlavou dolů, bezbranný, jel jsem po svahu hladkém jako sklo tak bystře, jako bych padal. Byl jsem klidný, alespoň nevzpomínám, že bych se byl zděsil a hned zoufal. První myšlenkou mojí bylo podivení, že tak dlouho, dlouho letím, druhou povzdech: Ach, Bože, tedy takovou smrtí a dnes tu sejdu! Třetí byla strašné uvědomění, že jsem minul pádem dva, tři kolmé stupně a že nejdříve hlavou vrazím do zákrsku. Tu teprve jsem pocítil úzkost, jejímž výrazem byl výkřik se svatým jménem toho, jenž ani nalomené třtiny nezlomil, jenž nejčastěji se bere nadarmo. Chopiv se za hlavu uvědomil jsem si, že je bez klobouku a že mám pod ní tlumok. V druhém okamžiku pojednou utkvěl jsem na ledu v poloze zcela opačné, na břiše, hlavou vzhůru jako přilnulý.

Vyskočil jsem. Kde mám klobouk? A již mi vletěl do náruče a za ním hůl, pro tu bylo mi udělat dva kroky stranou. Nyní teprve (je to příznačné!) uvědomil jsem si, že jsem zachráněn, zázračným způsobem zachráněn. Nejásám, aniž se třesu, jsem klidný, zcela klidný a pevný. Srdce bije pokojně. Ničeho jsem si neudělal? Ohmatávám se, prohlížím šat, tlumok, nikde nic, či spíše všude nic, nejmenší stopy škody až na řemen tlumoku nepatrně odřený a trhlinu v jeho cípku. Na hladounkém ledovém svahu byly sotva znatelné rýhy od hřebů bot. Zachráněn! Ale co nyní? Dolů nemožno, ani stranou. Byl bych pravdě podobno jel dále, do hustého lesa rokle s vyhlídkou na jistou smrt rozbitím o stromy. Ale čím to, že letem minul jsem všechny zákrsky smrčí? A bylo jich přec snad dvacet, třicet na prolítnuté dráze, již jsem později, v březnu, odhadl na 150 metrů přímé hloubky.

Nezbylo mi, než toutéž cestou znovu vystoupit, byla snazší než sestup. Ale byl jsem opatrnější. Plížíc se od balvanů kleče k ledovým kostrbám smrčí, upřímně jsem je objímal, zvláště když jsem pociťoval, že umdlévám nejen obtížným výstupem, ale i napětím pozornosti. Když jsem stanul po hodině v zátiší budky zmíněného letního výčepu na bezpečném místě, teprve jsem si jasně uvědomil, co všechno se mi přihodilo, teprve jsem pocítil úzkost a ošklivost nad podobnou turistikou. A teprve jsem pocítil nepatrnou bolest na levé dolní straně hrudníku. Byla od stupňů ve svahu, s nichž jsem bokem spadl na další nakloněnou plochu.

Po delším odpočinku, jehož jsem použil k perspektivnímu náčrtu vzdálené Sněžky se Studničnou, zbývalo mi do vrcholu jen několik kroků, ale ty byly nejtěžší. Nikoli nesnadností půdy. Spálil jsem se, bál jsem se! Od toho dne, který rozmnožil můj turistický inventář strachem. Kokrháč i z dálky, - až od nás – zdá se mi vysmívat. Kuráž, kykyryhý!

Sestup s kupy na Pančinu Louku byl snadnější menším sklonem severního jejího úbočí. Površek byl tak hladký, že jsem posledních 20 metrů zkusil sjeti ležmo, ale žertem a v bezpečí to nešlo, bořil jsem se. Toho dne bylo překrásné, teplé odpoledne na

jasné pláni. Mohl jsem pohodlně udělat množství náčrtů sněhuláků a zmrzlin v okolí Vosecké boudy.

„Nuže – kterak jste se zastavil v letu?" ptal se mne její majitel. Ku podivu, teprve odpoledne ve Vosecké vzpomněl jsem si na podrobnosti oné mé památné chvíle, z nichž místně nejdůležitější byla: Nepatrný důlek v tenčím površku, jejž jsem udělal bezpochyby svoji podhlavničkou, tlumokem. Jím vrazil jsem do kypřejší vrstvy vrchního sněhu. Ale divné mi, že jsem nepocítil náraz a rovněž je mi nevysvětlitelnou hádankou, kterak v tom okamžiku nastal obrat hlavou vzhůru a čelem k půdě.

K večeru jsem se toulal v okolí dvou skalin, Tvarožníku a Prasetníku, poblíž kupy Raiffträgru, a byl jsem svědkem neobyčejně intenzivního zrůžovění sněhu před západem slunce, které na výsostech Alp není vzácností, ale pro Krkonoše jen krášlivou výjimkou. Zrůžovění tak sytého, že nezbytně bylo doplněno stejně nápadným, stejně krásným sezeleněním stínů jak zákrsků, tak svahů. Co světlo, to růže, co stín, to jasná zeleň měděnková, a harmonické sousedství jejich dalo rozkošný dojem nevýslovné absolutní krásy. V téže době vzdálenější bělošedé severní srázy Fialíku a Vysokého Kola překvapovaly něžným šeříkovým nádechem.

Kolik diváků pochybuje o skutečnosti podobného seskupení barev v přírodě, vidí-li je na obraze! Ale příroda předstihuje často i nejsmělejší, nejbujnější lidské fantazie, a jen naše neznalost, nezkušenost a povrchnost popírá tak mnohou skutečnost.

VÁNOCE LYŽCŮ

Nejen zbujná mládež a staří, mrzutí mládenci, ale také nejeden z ženatých lyžců má pro vánoční, pamlsky a světly okrášlený stromek ve vyhřátém a útulném pokoji – i když jej sám vystrojit pomohl – má jen sardonický, potutelný úsměv. Ani teplo, které září z očí a hřeje z objetí jeho družky o vánocích lichotivěji, lákavěji než kdykoli jindy, není s to upoutat ho cele v té vyzdobené kleci, které se říká dobře zřízená, spokojená domácnost.

Značná část našeho cítění a tužeb míří ven z těsného pokoje, do volnosti, do mrazu a sněhu, do velikolepého chrámu zimní přírody, do výsosti, na nichž vánicí zahalené stromy, vyšperkované démanty a stříbrem jíní, a rozsáhlé, bílé, duhovými odstíny přejemně zbarvené prostory mluví ztělesněnou, skutečnou básní, nesměrně velikolepější, nežli je ta vysněná, fantasií evropského lidstva v dětství jeho vybájená poesie, která line z pastorálek, vánočních melodií varhan a ostatního starosvětského ovzduší svátků, poesie, s níž bylo a je doposavad sloučeno tolik duševního i tělesného otroctv…

Ovšem již i děti spokojují se s poesií jesličkovou, jen dokud nesnědly s vánočního stromku větší polovinu mlsků, a dokud nezhasla na něm poslední svíčička. Nejen po svátcích, ale i po letech, ve věku dospělejším nejedno neuspokojené srdíčko nám vyčítá, proč my, velcí, rozumní lidé jsme se účastnili dobrovolně a vědomě klamu strojením Ježíška. Ale to je tím, že až doposavad jsme stejně ubozí jako naše děti. Nelze setřást, rázem odvrhnout, co dědictvím století zvyklostí udržuje nejen okovy společenských forem, ale ještě vězí i v naší krvi.

Avšak již odbojná naše duše míří výše, chce více než zděděné pozlátko bájí, dětinských bájí, z nichž zločinná panovačnost nelidská tolik těžila a stále ještě sobecky těží na újmu pokroku lidství a jemu na potupu. Naše duše zmužněla a chce život veskrze prav-

divý, shodný s přírodou a jejími zákony, chce nevyumělkovanou poesii silného života, v němž by byla možná volnost projevu myšlenky a citu s podmínkou, že pohnutkou všech činů bude nezištná láska a formou jejich upřímnost a krása. Proto milujeme hory, jež jsou obrazem vznešené velikosti, poněvadž toužíme po mužné svobodě.

Antickému člověku příroda byla chrámem, její síla, pravdivost a soulad vzorem následování hodným. Uvědomujíce si mužnou sílu, slávu a zásluhy pohanských věků, po jejich příkladu vidíme v tom krásném, viditelném světě učitele života věčně svěžího, vidíme v přírodě suverénní mistryni krásy i v její ledové ztrnulosti, vždyť pod ní, zdánlivým zmarem, poutajen kryje se život nový, vyšší.

Tužíme svá těla v síle a čistotě živlů i zimní přírody, otvíráme dokořán oči a srdce, nejen když proudy světla mezi blankytem vesmírných hlubin a běli sněžných dálek hrají slavnou hymnu v klidu ovzduší horských výsostí, ale jsme vnímaví a vděčni i v bouřné vánici a ponuré, mračné mlze. Jako klidná, usměvavá, tak i hrůzná líc Morany je stejně krásná těm, kteří jí rozumějí a jí se nebojí.

Pokračování

Slovo k historii hradu Štěpanice
Pojďte a poslyšte

Pokračování

Josef Fait

Zatím co probíhaly vyčišťovací akce na hradišti i jeho obvodě, v jařma zapřažení voli div že svých postrojů nepotrhali při vytrhávání mohutných pařezů z půdy za halasného pobízení svými honáky. Specialisté stavební huti se zabývali technickými přípravami, hlavně zásob hašeného vápna si hleděli a říčního písku. Navždy zůstane již neodhaleným tajemstvím, jaké technologie při hašení vápna používali, způsobující onu přepevnou vazbu zdiva po staletí, či snad nechávali vypálené vápno prostě na hromadách přes zimní období samovolně pomalu vyhasit? Také kompaktní vlastnosti omítek poutat vlhkost a samovolně opět vysoušet zejména zdiva sklepních základů, jejichž izolaci zastupovala pouze vápenná kompozice. Také dlouhodobá skladovatelnost s úložností v zemních jamách měla mít svůj procesní význam zrání. Jeden dohad má za to, že postačilo samovolné hašení vápna volně loženého. Jiná verze tvrdí, že vlastní rozhašovací proces teprve uvnitř zdiva probíhal, ale to asi je jen dohad ničím nepodložený. Z čistě technologického hlediska se můžeme domnívat, že vápno pro stavební hradní účel bylo získáváno těžbou místního vápence a ten byl vypalován. Snad skutečně již v té době stávaly i daleko později přežívaly dvě vápenky poblíž Prakovic a ten svůj původní název „Prachovice“ od vápenného prachu vznikl a z těch časů se tradují. Je skoro určitě jisté, že toto důležité materiálové předzásobení muselo nutně proběhnout v rozmezí let 1295 až 1300. Kameníci hutě museli také obeznámit pomocníky ze štěpanické osady s fortelem lámání i opracovávání stavebního kamene. V pozůstalém zdivu

rozvalin hradu Štěpanice zbavených omítek, snadno lze rozpoznat různorodé kameny, sice převážně lomové, a když hrubé kameny docházely, používaly se i drobnější a i z volného sběru. Opodál východní strany hradiště, kterou částečně obtáčejí ještě dobře rozpoznatelné dva příkopy s navršenými valy, tyčí se něco skalního skupenství a také zde mohl být výhodně blízký lom kamene.

Po všech nezbytně nutných přípravách započala již vlastní hradní výstavba v pravidelně rozvržených denních cyklech výkonů. Nalámaný kámen byl povozy svážen a ihned vyzdíván, dbáno jen, aby se zbytečně nehromadil. Nejprve bylo zaměřeno úsilí k vybudování vlastního, tak zvaného horního hradu na strmé výšině nejvýše položené. Ten se dle Sedláčka skládal ze dvou věžovitých stavení hradního paláce, o hranaté věži není však ani zmínky. Na skalnatém vrcholu tak mnoho místa nezbývalo a bylo tedy nutné skálu již skálu obezdít už zezdola, a je na zbytcích zdi vidět, že bylo nutné zeď později ještě důkladněji zdvojit. Horní hrad sestával tedy se zmíněného dvouvěžatého hradního paláce, mohutné vysoké věže – hlásky, malého nádvoří s parkánovým obezděním a vstupní branky z jižní strany hrotitě vlomené. Vstup do horního hradu v pokojných časech se děl touto brankou a výtažným žebříkovým schodištěm, které bylo, hrozilo-li nebezpečí, vytahováno brankou do malého nádvoří. Komplet horního hradu obepínaly na všech stranách silné hradby v rozích zaoblené, podobně u hran stranových břitů věže s vnitřkem dokulata vyzděným.

Pro hrad životně důležitým stal se vodní pramen přiváděný sem spádově povrchovým tokem jímaným v podhradí do rozměrné kašnové sběrny, kde později vznikl dolní hrad. Vodní přepad byl nasměrován rozvody k rozbahnění příkopů i dalších přístupových cest v případě obléhání hradu. Tolik k povšechné charakteristice uspořádání nejdůležitějších hradních objektů. Zbývá pouze upřesnění domněnky „vícero věží" Štěpnice hradu, které ve skutečnosti byly spíše jen „věžovatá" stavení. Pro to jen několik tvrzení a zásadních důvodů, nejhlavnější ten, soudobý stavební řád ještě na začátku 14. století, kdy se stavěl hrad Štěpnice, nepřipouštěl vícero věží než ústřední jedinou a také stávala v nejvyšším bodě štěpanického hradiště, můstkem spojená průchodem vysoko nad zemí s palácem. Tak je to prototypem většiny nejstarších hradů, namátkou jmenujme Kokořín, Ralsko a j. Domnělé dalšími hradními věžemi byly asi míněny vysoké trojpodlažní a hrotitě zastřešené bašty, zesilující v jihovýchodním vysokém hradebním pásu obě nároží. Spodní patro z jediné zachovalé se střílnou bývalý význam dodnes dokumentuje, druhá bašta zanikla spolu s celou zdí, do základu rozebranou. Její základy odhalila a zároveň tím i potvrdila archeologická sondáž metrovou mocností. Nutno podotknout, že všechny hradby dolního hradu byly mimořádně vysoké, zakončené dřevěnými ochozy a bradly, tzv. „podsebitím". Další věž, ve skutečnosti opět „věžovaté" stavení, se nacházelo na západní straně při valu, jenž podnes vykazuje stopy jeho přerušení. Z jeho konstrukce býval spouštěn zdvihací most, kladený přes příkop a celý objekt obkroužen na koruně táhlého valu od konce příkopu na severní straně k západní dřevěnou hráňovou palisádou. Přes spuštěný

most býval odtud jedině možný vstup do podhradí se stájemi, jezdec zde zanechal koně a dále pokračoval pěšky za pozorností stráže z bašty úzkou hrotitou brankou skrze hradbu do prostoru, stále bedlivě sledovaného. Odtud bylo možno vystoupit do horního hradu, nebo další malou brankou v hradbě a těsně při baště, kde se dodnes jeví sokl zvýšení a je jedinou známkou základů, pod lesní prstí zasypaných. Na hladce vyzděném bočním ukončení přední stěny bašty lze ověřit zajímavou techniku hradního stavitelství, hradba na ni sice v minulosti napojovala, ale její zakončení bylo zároveň i stěnovou příčkou dovnitř bašty, čímž jejím uzavřením vznikl skutečný dojem čtyřhranné věže.

Vodní pramen na hrad přiváděný mohl být nevědomky i nebezpečně závadný a pak lze dohadovat i záhadná, předčasná úmrtí dětí posledních hradních pánů, Zdeňka Štěpanického a manželky jeho Máří z Martinic, Viléma v jinošském věku a sester jeho, Anny a Anežky, jež v panenství zemřely. Všichni jsou pochováni v hornoštěpanickém kostelíku, jak někdy jejich náhrobní kameny svědčí. – Vestavěné do zdí, druhdy na podlaze kaple nynějšího kněžiště položeny, s označením sklípky zakrývaly.

V počátečních stavebních fázích zaměřeno bylo úsilí nejprve zaměřeno úsilí na vybudování horního hradu a zřízena k němu dřevěná pracovní plošina k přiblížení kamenů a dalších stavebních břemen. Jednoduché zařízení spočívalo v silné kovové kladce s drážkovým vybráním uprostřed pro silný pletenec provazů nebo řetěz a ta byla na staveništi upevněna. Dole byl náklad připraven a naložen, volské spřežení popohnáno a již se hladce sunul vzhůru ke stavbě. Jakmile byly usilovnou prací všechny stavby dokončeny a nepochybně i záhy obydleny, započaly neodkladně dokončovací práce i na podhradním uzavření, vyznačeny směry ohrazení, položeny základy, začal se hloubit hlavní hradní příkop na jihozápadním úseku, k jehož severnější části přikloněn ještě další příkop pro ztížení přístupu k hradu. Z hluboce prokopaných obou příkopů vyhozen val a udusáním i kamenným proložením různého odpadu a drtě, štěrku, pevně vytvarován. S obdivem ještě v současnosti shledáváme jeho dílčí výšku i soudržnost a důkladnost provedení. Tak se jeví první příkop jako první značná překážka k ochraně hradu, druhý příkop je nesrovnatelně mělký a málo již znatelný. Při podrobnější prohlídce nemůže uniknout, jak úzkostlivě přímo sledován kamenitý terén západní strany, dle jehož podloží se kladly hradby a různě i lomily. Západní zeď se asi v polovině délky obloukovitě stočila a napojila na horní ohrazení. Sice lze sledovat průtah vzhůru jen pomocí základových stop, jsou přesto znatelné. Na někdy horním hradě se nezachovalo mnoho, něco málo zdiva sklepních základů, propadlé zeminy, rozrušené podložní skaliny a celek bez asanace po odkrytí nánosu i zbytků zdění až na základy, po archeologickém průzkumu zanechány na pospas vlivům povětrnosti, budí smutný obraz devastace. Na severní straně strmého hradištního vrchu je hodně již poškozen pilíř hradebního zesílení a opodál malý zbytek hradby těsně pod svrškem a i na něm je patrno, jak se přidržoval svého skalního podloží, dle něhož se stáčí doleva. Svah východní strany hradiště je nejstrmější, promísený kameny

i skalinami, zachycený od poloviny zbytkem mohutného a vysokého zdiva, sahajícího až do vrcholu, který byl hradbou i základnou pro horní hrad navzájem. Ze stranového odpadu přibližně v místě, kde bývala branka, jíž se vcházelo do horního hradu, je patrné, že zeď byla vrstvená. Z dřívějška ještě spatřovala se na stěnové úseči kamenná tříšť, směřující do prázdna naznačující přesto, že nároží zde bylo zešikmeno. Celé obezdění hradeb horního hradu Štěpanice mělo lomení stěn zešikmené v tupém úhlu, něco stop nese i druhý konec stěny. Východní stranu v podhradí zahrazovala již zmíněná vysoká zeď metrové šíře, táhnoucí se od jihovýchodní bašty k druhé, která se opírala o dosavadní skalní výběžek. Odtud byl terén vzhůru naprosto nepřístupný, takže postačilo, jak naznačuje i ve svých „Hradech" prof. A. Sedláček, pouze stranové uzavření hráňové. U spodního zachovalého patra střílny je rozpoznatelné pečlivé stavební provedení i na otvorech pro trámce podlaží zároveň se stavbou do stěn vyzděné, pouze střílna bašty byla opravou dotčena a není již originální, jak je vidět na starých fotografiích, kdy původně byla střílna zaklopená vodorovně velkými placáky. Doporučené zaklenutí ing. architektem ing. architektem Zdeňkem Gardavským bylo provedené na jeho radu, ale opravdu nemohlo být v době stavby původní.

Výstavba hradu probíhala odhadem pět let a do své historie vstupuje 28. července L. P. 1304 po zajisté okázalé oslavě svého dokončení i aktu vysvěcení a slavnostního hradního pojmenování Štěpanice po své osadě, která tak intenzivně k postavení jeho dopomohla, převzaté. Lze sice jenom dohadovat, přesto vzniká dojem, že hrad v té době ještě zcela dokončen nebyl a důvodem mohla být zadluženost stavebníka Zdeňka z Valdštejna, když tak náhle prohlašuje výstavbu za ukončenou a spěšně převádí vlastnictví na syna Jana, Král Václav II., panovník český stvrzuje tedy převod zakládací listiny z otce na syna Jana z Valdštejna a Štěpanice, z čehož vyplývá, aby „práva a povinnosti veškeré ke hradu svému štěpanickému, držel". Hrad skvící se novostí s čerstvou ještě vůní dřeva svých ochozů a podsebití i pozvolna tuhnoucí malty ve zdech do přepevné schránky, nemá však ještě žádného prospěchu z državy, ani neplní význam svého správního centra. Slouží výhradně účelu pevnostnímu a se svými obyvateli prožívá počáteční fáze příštích perspektiv. Souběžně se stavbou hradu, na němž místa nezbývalo, nedaleko a v dohledu hradní stráže dokončen i objekt kaple – mauzolea jako pohřebiště pro zemřelé hradní příslušníky. Je třeba si i uvědomit, že tehdejší věková hranice byla nízká, a počítáno proto i s touto eventualitou. Zesnulí páni z Valdštejna a Štěpanice vkládáni byli do kovových rakví cínově stříbrné kompozice z důvodného významu toho, že když omezený počet sklípků se jimi zaplnil, mohlo se s kovovými rakvemi snadněji manipulovat a přemisťovat je nejčastěji do Hostinného nebo jiných prostorných hrobek rodu Valdštejnského. Když někdy později až v polovině patnáctého věku došlo k rozdělení celistvé štěpanické državy a oddělilo se panství jilemnické a branské, rozdělen byl do čtyř polí i doposud celistvý erbovní znak lvice. Čtvrtý valdštejnský znak připadl Jindřichovi z Valdštejna seděním na Vysoké a Nístějce. V podzemí jilemnického kostela sv. Vavřince se nachází hromadná hrobka se čty-

řiceti dřevěnými ozdobnými rakvemi a tu pohřbeni příslušníci rodu valdštejnského ze všech jejich panství, prokazatelně i z hradu. Hradní štěpanické mauzoleum mělo z počátku strop rovný, s hrotitou střechou se zvoničkou. Záhy k němu bylo přistavěno jakési provizorium, předpolí kostelíka a zasvěceno bylo sv. Vavřinci. Nejstarší zmínka o přináležící faře je z roku 1352. Její starobylý původ zanikl násilně. Vyloupena shořela za vpádu Švédů během roku 1646 již na sklonku třicetileté války. Budova současné fary vyvstala na jejich troskách, ale stojí v jiném místě než původním. Když vprostřed 16. věku hrad Štěpanice ztratil svou úřední funkci a plnil jen funkci hospodářskou a postupně dožíval, jak chátraly jeho šindelové střechy. Zanechaný působnosti Času chátral ještě víc, až Osud napravil křivdu na něm spáchanou tím, že postupně vymírala rodina Zdeňka ze Štěpanice a poslední majitelé pustého hradu si přáli spočinout posledním odpočinkem v kostelním pohřebišti. Naposledy se sem vracelo postupně vymírající hradní panstvo daleko od svých rodných míst a hradu. Nejprve otec Zdeněk, jenž zemřel na Starém městě pražském, přivezen a uložen sem k věčnému spánku. Po něm syn Vilém, nemaje ještě ani dvacátého roku věku, záhy pak jeho sestry Anna a Anežka, ještě dívenky a naposledy se sem vrátila i matka, urozená paní rozená z Martinic. Pak heroldi rozlomili pečeť i erb na znamení vymření členů a položili kamenné náhrobní desky s vtesanými postavami, jmény a údaji na sklípky s rakvemi a pak dlouho a nerušeně spali věčným snem poslední Valdštejnové z nedalekého hradu. Tak tomu bylo až do začátku 19. století. Roku 1800 byly zahájeny rozsáhlé rekonstrukce s opravami kostela a v jejich průběhu odkryty i letité hroby valdštejnské. V souvislosti se zjistilo, že kov rakví zkorodován a rozpadají se. Z téhož důvodu byly ostatky dávných nebožtíků vyňaty a vloženy do společné dřevěné truhlice a ta pak v chrámovém pohřebišti spěšně zahrabána. Celý prostor pokryla zanedlouho ozdobná cementová podlaha a navždy zabránila zvědavosti a tady pátrat. Veškerý zbylý kov z rakví byl roztaven a zhotoveny z něho ozdobné svícny na oba pobočni kostelní oltáře, při nichž jsou do stěn kostela zapuštěny náhrobní desky někdy hradních pánů, otce Zdeňka Štěpanického a syna Viléma. Dvěma menším deskám se dostalo poněkud nevhodného vezdění do stěn márnice na hřbitově, dnes s významem kaple sv. Václava. V levém náhledu lze rozluštit z vtesaných nápisů, že deska přísluší Anně, slečně z Valdštejna, dceři urozeného pana Zdeňka Štěpanického. Protilehlá deska náhrobní budí ze svého znázornění dojem spíše starší ženy s pravděpodobností matky zemřelých dětí, urozené paní Máří z Martinic a Štěpanic. Obě desky a částečně i Vilémova v kostele jsou z pískovce nebo jiného měkčího kamene, nesou stopy oděru i ošlapu zvláště svých okrajů po celém obvodě vtesaného písma a dílem proto nečitelného obsahu. Tyto náhrobní kameny s písemnými údaji o skonu a vytesanými portréty zesnulých, položeny byly původně na podlaží pohřebiště v kostele, ke skrytu hrobů uvnitř a dlouho se pak kolem i přes ně přecházelo v tvrdé obuvi. Teprve později se vyskytly úvahy, proč s takovým nemístným spěchem bylo pohřebiště zahlazeno a z archeologického významu vysloveno politování nad tím.

Pokračování.

Podzimní pranostiky na listopad a prosinec

V LISTOPADU sněžení neuškodí osení.

Padá-li listí v listopadu – jistě brzy přijde led, ale dlouho nepobude.

Jestliže listopadový sníh dlouho zůstane – víc než hnůj polím prospěj

V listopadu příliš mnoho sněhu a vody – to je známka příští neúrody.

1. 11. Nepřjde-li sníh na Vše svaté v noci – přijde o Martině živou mocí.

Jíní o Všech svatých věští tuhé mrazy o Vánocích.

Když na Vše svaté mrazivo, bude v zimě teplivo; když je ale déšť, chystej se za pec vlézt!

Je-li tříska ze zeleného buku na den Všech svatých vyťatá suchá – následuje zima mírná;

je-li ale vlhká – následuje zima mokrá.

11. 11. Martin přijíždí na bílém koni.

Martinův led bude vodou hned.

Když svatý Martin se sněhem přiběžel – bude v něm celý měsíc ležet.

Po Martině zima nežertuje – kvaltem přichází sníh i mráz.

Chodi-li husa o Martinu po ledě – plave o Vánocích po blátě.

Jestli na svatého Martina jest vlhko – bude nestálá zima.

O Martině po ledu – o Vánocích po blátě.

19. 11. Z ledu Alžběta má brod.

22. 11. Svatá Cecílie sněhem pole pokryje.

25. 11. Svatá Kateřina přichází bíle oděna.

Sníh na svatou Katěřinu věští vysoké obilí.

Když Kateřina po ledě už chodívá – Eva potom blátem oplývá.

Chodí-li svatá Kateřina po ledě – chodí svatý Štěpán po blátě.

30. 11. Jak na svatý Ondřej taje – chystej, sedláku, saně!

Když na Ondřeje sněží – sníh dlouho poleží.

Svatého Ondřeje slzice naplní ovoce truhlice.

Ondřejův sníh zůstane ležet sto dní.

PROSINEC, když je mu zima, halí se v bílý kožich.

Prosinec naleje a leden zavěje.

Je-li prosinec deštivý, mírný a proměnlivý – není se kruté zimy báti.

Když v prosinci mrzna a sněží – úrodný rok na to běží.

Mnoho sněhu v prosinci – mnoho ovoce a trávy.

1. 12. Když mráz na prvního prosince – vyschne nejedna studnice.

4. 12. Co svatá Kateřina vymáchá – to svatá Barbora oškrobí.

Kačenka naškrobená – Baruška ucouraná.

O svaté Barboře ležívá sníh na dvoře.

Má-li svatá Barbora bílý fěrtoch – bude příští rok hodně trávy.

Svatá Barbora mosty mostí, Jitka hřeby ostří, svatý Mikuláš je přibíjí.

6. 12. Svatý Mikuláš splachuje břehy.

O svatém Mikuláši často snížek práší.

Když na Mikuláše prší – zima lidi hodně zkruší.

Prší-li o svatém Mikuláši anebo padá-li sníh – bude příštího roku hojně hrachu. 16. 12. Závěj svaté Albíny zaplavuje doliny.

24. 12. Na Adama a Evu čekejte oblevu.

Padá-li na Štědrý den v noci sníh – urodí se hojně vína a chmele.

Plné studny o Štědrém dnu – úrodný rok.

Roztrhne-li mráz v noci na Štědrý den misku s vodou – ztratí se toho roku voda ze studní.

25. 12. Lepší Vánoce třeskuté nežli tekuté.

Jsou-li zelené Vánoce – Velká noc bude bělit se.

Když na Boží hod prší – sucho úrodu poruší.

26. 12. Když je Barborka ucouraná – chodí svatý Štěpán po ledě.

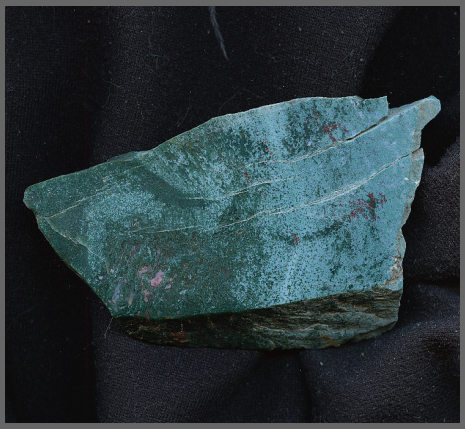
28. 12. Na Mláďátka když prší – osýpají se děti.

31. 12. O Silvestru papeži snížek si již poleží.

Kouzla přírody skrytá uvnitř nerostů

ODHALENÁ PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC.

JASPIS – minerál z Podkrkonoší

naleziště: – Kozákov
tvrdost: 5,5 – 7 (Mohse)
barva: odstíny smaragdově zelené, šedočerné
velikost: 85 × 48 mm
stáří: 1,5 milionů let
podoba: hlava žraloka
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF
užití: Nabízí pomoc a oporu ve stresu, přináší klid a rovnováhu v životě. Povzbuzuje rozvoj představivosti, proměňuje myšlenky v činy. Zajišťuje duševní, citovou a tělesnou rovnováhu.

ONYX –vřídlovec

naleziště: Turecko, Afganistan,v CZ se usazuje v potrubích lázeňských vodovodů
tvrdost:4 – 4,5 (Mohse)
barva: barevně proužkovitě vrstvená, bělavá, zelená, šedá, černá, hnědá
velikost: 60 × 50 mm
použití: šperkařství
zpracování: řezání, broušení, leštění, JF
užití: V duševní rovině učí trpělivosti a vstřícnosti. Jemně a citlivě nás vrátí do dětství nebo ještě vzdálenější minulosti. Má schopnost soustřeďovat tělesnou a duševní energii.

CENÍK V LYŽAŘSKÉM AREÁLU BENECKO

Sezóna 23/24 KASY				
	běžná cena	Cena s kartou hosta (-20%) platí pouze v období do 23.12.2023, 1.-3.2.2024, od 17.3.2024	běžná cena	Cena s kartou hosta (-20%) platí pouze v období do 23.12.2023, 1.-3.2.2024, od 17.3.2024
	dospělí		děti	
2 hodiny	540		410	
4 hodiny	680		520	
1 den	810		620	
večerní	420		320	
Veselé soboty	680		520	
10 hodin	2260		1690	
2 dny	1890	1520	1410	1140
3 dny	2540	2010	1900	1520
4 dny	3120	2510	2340	1880
5 dnů	3660	2900	2740	2190
6 dnů	4130	3300	3090	2480
5/7 dnů	3950	3170	2970	2380
1 den 2+1	1900			
1 den 2+2	2400			
každé další dítě	450			
100 bodů	300			
300 bodů	750			
	8300		6200	

Jízdné pro školní skupiny				
	bez večerního lyžování		s večerním lyžováním	
	běžná cena	s kartou hosta	běžná cena	s kartou hosta
3/6 dnů školy	1730	1380	2030	1630
5/7 dnů školy	2520	2030	3120	2480